

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

PANEL

1915 OLAYLARININ ARDINDAKİ
GERÇEKLER VE BUGÜNE
YANSIMALARI

Yayına Hazırlayan
Dr. Ahmet Zeki BULUNÇ

22.11.2007

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Prof. Dr. M. Selçuk USLU

Başkent Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Mehmet HABERAL

Başkent Üniversitesi Rektörü

PANEL YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. Ünsal YAVUZ

Başkent Üniversitesi
ATAMER Müdürü

PANELİSTLER

Dr. Şükrü ELEKDAĞ

Emekli Büyükelçi
CHP İstanbul Milletvekili

Ömer Engin LÜTEM

Emekli Büyükelçi
ASAM Ermeni Masası Enstitüsü Başkanı

Prof. Dr. Kemal ÇİÇEK

Türk Tarih Kurumu
Ermeni Araştırmaları Masası

Tarih: 22 Kasım 2007 Saat:14.00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusu Prof. Dr. İhsan Doğramacı

Konferans Salonu Eskişehir Yolu 20.Km. ANKARA

Tel: 0312 234 14 11; Faks: 0312 234 15 46

<http://sam.baskent.edu.tr> ; E-posta:sam@baskent.edu.tr

SUNUCU- Sayın Rektörümüz, sevgili öğretim üyeleri, sayın konuklar; “1915 Olaylarının Ardındaki Gerçekler ve Bugüne Yansımaları” konulu panele hoş geldiniz.

Takdim konuşmasını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü Sayın Prof. Dr. Selçuk Uslu’yu kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. SELÇUK USLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü)- Sayın Rektörüm, çok değerli konuklar, sevgili meslektaşlar, sevgili öğrenciler; panelimize hoş geldiniz.

Panelimizin konusu, söylendiği gibi “1915 Olaylarının Ardındaki Gerçekler ve Bugüne Yansımaları.” Tahmin edeceğimiz gibi, bu panelde “1915’te ne oldu” konusunun tartışılmasından çok, söz konusu olayların bugüne yansımaları, Türkiye’nin bu konuda bir politikası, bir stratejisi var mı? Bunlar ve bağlantılı konuların tartışılması tasarlanmıştır.

Çok değerli konuşmacılarımız var, zannediyorum ki çok yararlı bilgiler edineceğiz. Benim kişisel görüşüm, yıllardan beri olaya baktığımız zaman, bende Türkiye’nin bu konuda ciddi bir politikasının olmadığı izlenimi vardır. Çünkü zaman zaman bu konu alevleniyor, hatırlarsanız iki ay kadar önce yine Amerika Birleşik Devletleri’nde bir parladı, şimdi yine duruldu. Türkiye’de de gördüğüm kadarıyla hiçbir hareket yok, yarın öbür gün yine alevlenirse biz de olayın üstüne gideceğiz gibi geliyor. Dolayısıyla ciddi bir politikası olduğunu ben pek zannetmiyorum. Bu benim şahsi görüşüm. Zannediyorum konuşmacılar bu konuda da bizi aydınlatacaklar.

Ben sözü fazla uzatmadan konuşmama burada son vermek istiyorum. Tekrar hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum.

SUNUCU- Değerli konuklar; şimdi de Başkent Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)-

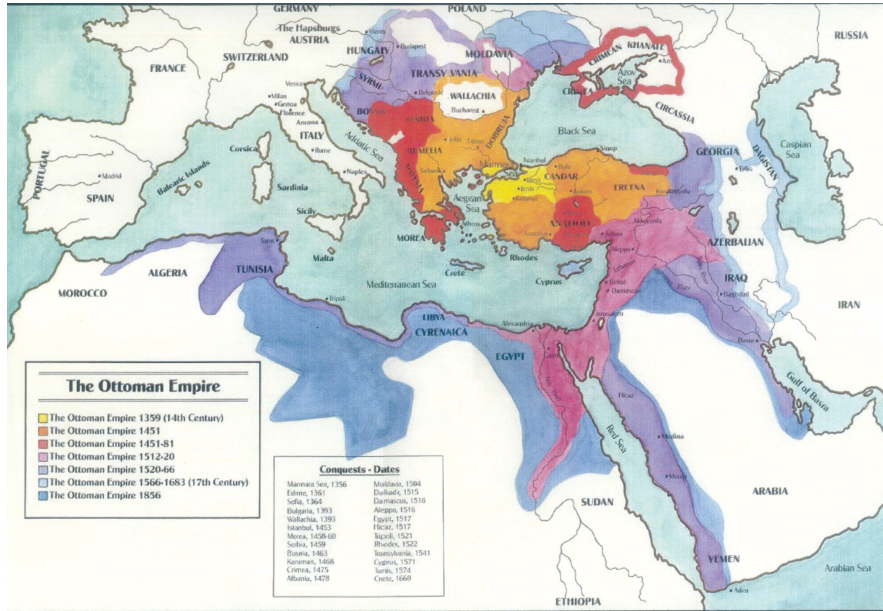
Sayın milletvekilleri, çok değerli konuklar, öğretim üyesi arkadaşlarım, sevgili öğrenciler; üniversitelerin görevinin ülkelerin geleceğine katkı sağlamak olduğunu her zaman söylüyoruz. Başkent Üniversitesi olarak biz de bunu yapmaya çalışıyoruz; ülkemizin değişik konularını ve meselelerini burada gündeme getiriyoruz. Çok değerli konuklarla, öğretim üyesi arkadaşlarımla, Atatürk'ün özellikle sizlere, ülkemizin geleceği olan gençlerimize ve bir bakıma bizlere emanet ettiği bu ülkeyi, daha iyiye götürebilmek, sizleri ve halkımızı daha fazla bilgilendirmek ve ülkemize daha çok katkı sağlamak amacıyla bu tür toplantılar düzenliyoruz, ülkemizin problemlerini burada tartışıyoruz. İnanıyorum ki, bu toplantılar sonunda, sizler ve toplumumuz, özellikle ülkeyi yönetenler dâhil, birçok insan bilgilendirilmekte, uyarılmakta, çözümler düşündürülmektedir. En azından bu toplantıların, toplumumuzda bir iz bıraktığını veyahut küçük de olsa bir hatırlama sağladığını düşünüyorum.

Ben buradan hep şunu söylüyorum: Eğer tarihinizi bilmez iseniz, tarihinize sahip çıkmaz iseniz, çok ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalırsınız, bugün bizlerin olduğu gibi. Eğer biz, dünyaya Osmanlı İmparatorluğu'nun topraklarını ve sınırlarını belirleyen Yansı 1'de sunulan haritayı yeteri kadar gösterebilmiş olsaydık; diyebilmiş olsaydık ki, "Bakınız efendiler, biz şöyle bir imparatorluğun nesliyiz, onlardan geliyoruz, bu nesillerden geliyoruz. Bu imparatorluk, 600 yıl bu haritada görülen bölgeleri yönetti." Tabii bu haritayı Türkler yapmadı. Eğer Türkler yapmış olsaydı, o zaman diyeceklerdi ki, "Türkler kendilerine bir yerde pay çıkardılar ve böyle bir harita gündeme getirdiler." Bugün, bu haritanın kapsadığı sınırlar içinde bir sürü devlet kurulmuş ve yaşamlarını sürdürüyorlar.

Tabii Osmanlı İmparatorluğu buraları yönetirken, benim tarihi bilgilerime göre, hiçbir zaman bu insanların diline dokunmadı, dinine dokunmadı, kültürüne dokunmadı, sadece oraları yönetti, yani adil bir yönetim yaptı. Eğer bunun aksi olmuş olsaydı, yani bugün "Batı Medeniyeti" diye, hep böyle âdeta hedef diye gösterilen ülkelerin yapmış olduğunu Osmanlı İmparatorluğu da yapmış olsaydı, yani yönetimleri altında bulunan ülkelerin dilini değiştirmiş olsaydı, dinini değiştirmeye kalkmış olsaydı, kültürlerini değiştirmeye kalkmış

olsaydı, elbet ki bugün biz bu toplantıyı yapmayacaktık. Hâlbuki Osmanlı İmparatorluğu öyle yapmadı; gerçekten adil bir yönetim gösterdi ve o yönetim sonunda da, o yönetimin kadrini bilmeyenler tarafından, belki biraz ağır olacak, çok ağır ihanete varıncaya kadar olaylarla karşı karşıya kaldı. Ne oldu? Hani, yine ben buradan hep söylüyorum ya, bu topraklar gerçekten, özellikle bugün bizim ülkemiz olan Türkiye ve bu bölgeler âdeta bir vahadır. Orayı alabilmek için, ellerine geçirebilmek için tarih hep bu tip sahneler gündeme getirdi ve bunları da biz hep böyle gözledik, izledik, ama nihayet bir noktaya kadar başarılı olabildik.

YANSI -1. OSMANLI İMPARATORLUĞU

Bugün gündeme getirilmeye çalışılan olaylara bakıyoruz, sanki Haçlı Seferlerini Osmanlı İmparatorluğu başlattı. Sanki Hindistan'ı, sanki Afrika ülkelerini Osmanlı İmparatorluğu işgal etti, sömürgeleştirdi ve hâlâ daha bu işgaller devam ediyor. Sanki bunları biz yapmışız. Neyse ki, Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimiz hayatları pahasına ancak bu kadarını kurtarabildiler.

Osmanlı İmparatorluğu'na şöyle bir bakarsak, içerisinde çok değişik toplumlar var, çok değişik insanlar var. Ben şöyle düşünüyorum:

Dünyada acaba safkan bir toplum var mı? Nitekim Hitler böyle bir denemeye kalkıştı, akıbeti belli oldu. Bugün bakalım, acaba dünyada hangi ülke sadece o ülkenin insanları tarafından yönetiliyor veyahut da o ülkenin insanları sadece orada yaşıyor? Böyle bir şey mümkün mü? Hangi ülke? Tabii dünya böyle olduğu gibi, elbet ki benim ülkem de bir bakıma değişik yerlerden gelip buraya yerleşmiş ve üstelik istiklal savaşını kazanmış; bu ülkeyi kurmak için birçok insan hayatlarını feda etmiştir. Ben diyorum ki, şu Türkiye Cumhuriyeti'nin hudutları içerisinde yaşayan, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşlarıdır. 1915 gibi Birinci Dünya Savaşı'nda ne olmuş? Savaş olmuş, adını söylüyoruz. Savaşta birçok ülkenin insanı hayatını kaybetmiş. Türkler ölmedi mi? Acaba ne kadar öldü? Bunun hesabını veren var mı? Yok. O zaman ya tarihin derinliklerine gideceğiz, hep beraber gideceğiz tarihi araştıracağız veya diyeceğiz ki artık tarih orada kalsın. Biz bugünü yaşamak zorundayız. Devletler kurulmuş, işte bu devletler bir yerde bizim topraklarımız üzerinde kuruldu. Hatta o kadarki, bazen bilimsel toplantılarda bile onlar gündeme getirilmeye çalışılıyor ve bu ülkelerden insanların yanında, karşısında ben onlara diyorum ki, bakın efendiler; eğer tarihi karıştıracaksanız unutmayın ki, siz bizim topraklarımız üzerinde yaşıyorsunuz. Ama ben şunu söylemiyorum: Bu topraklar bizimdir, dikkat edin. Bunu söylemiyorum. Dolayısıyla biz, anlaşıyor ki bugün burada konuşulacak olayları gündeme getiren insanlara o toprakların kimlere ait olduğunu öğretememiştir. Onlara eğer bunları öğretebilmiş olsaydık, o zaman bugünkü ithamlar altında kalmayacaktık.

Tabii ben yine buradan söylüyorum; kabahat onlarda değil ki, bir yerde kabahat bizde. Hani laf var ya, hep söylüyoruz buradan, "söyleyene değil, söyletene bak." Demek ki, biz bu insanlara bu cesareti veriyoruz. Onlara diyoruz ki, tamam, siz konuşun ve sanki biz suçluymuşuz gibi kendimizi müdafaa etmeye kalkışıyoruz. Böyle bir şey olabilir mi değerli konuklar, bu mümkün mü? Buradan söylüyorum, eğer tarihi konuşacaksak, o zaman tarihin çok derinliğine gideceğiz. Biraz önce söylediğim gibi Haçlı Seferleri'nden başlayacağız, bugüne kadar getireceğiz. O zaman elbette ki bu ülkenin insanları olarak eğer var ise hesabımızı vermekten de hiçbir zaman çekinmeyeceğiz. Burada da hiç kimsenin şüphesi olmasın.

Ben inanıyorum ki, buradaki çok değerli panelistler, bu konuları detaylı bir şekilde anlatacaklar. Temenni ediyorum ki, bu arkadaşlarımın anlattıklarından sadece ülkemizde bulunanlar değil, yurtdışında bulunanlar da, bu konuları gündeme getirenler de yeteri kadar derslerini alsınlar. Ben panelistlere ve sizlere çok teşekkür ediyorum ve başarılar diliyorum.

SUNUCU- Sayın konuklar; Paneli yönetmek üzere Başkent Üniversitesi Atatürk Araştırmaları Merkezi (ATAMER) Müdürü Prof. Dr. Ünsal Yavuz'u davet ediyorum.

Panele katılan diğer panelistleri davet ediyorum: Sayın Dr. Şükrü Elekdağ, Emekli Büyükelçi, CHP İstanbul Milletvekili; Sayın Ömer Engin Lütem, Emekli Büyükelçi, ASAM Ermeni Masası Enstitüsü Başkanı ve Türk Tarih Kurumu Ermeni Araştırmaları Masası'ndan Sayın Prof. Dr. Kemal Çiçek.

Sözü size bırakıyorum Sayın Hocam.

OTURUM BAŞKANI (Prof. Dr. Ünsal Yavuz, Başkent Üniversitesi ATAMER Müdürü) Sayın Rektörüm, Sayın Rektör yardımcıları, Sayın bakanlar, milletvekilleri, sayın dekanlar, meslektaşlarım, sevgili öğrenciler, değerli basın mensupları ve şu anda bizi ekranlarının başında izleyen sevgili izleyiciler; bugünkü toplu tartışma "1915 Olaylarının Ardındaki Gerçekler ve Bugüne Yansımaları." Bugüne kadar bu konuda çok yayın yapıldı, bunları biliyoruz. Örneğin yine üniversitemize ve üniversitemizin bir yan kuruluşu olan Kanal B'ye gelen meslektaşımız Sefa Yürükel "İnsanlık Suçları ve Soykırımlar Tarihi" başlıklı konularda hem kitaplarını yayınladı, hem burada konuşmalar yaptı. Bu kitaplara baktığımız zaman, tarih boyunca soykırım niteliğinde birçok suçlar herkes tarafından, toplumlar tarafından işlenmiş. Bizim tarafımızdan ise işlenmemiş; ama nedense bu tür toplumlar, tarih boyunca ortaya çıkmış tarih sayfalarında yer alan olayları unutuyorlar ve durmadan artık belgelerle kanıtlanmış olan, gerçek olmadığı belgelenmiş olan, bir 1915 olaylarını ısıtıp ısıtıp gündeme getiriyorlar.

Bu konuda yine Sayın Rektörümüzün teşvik ve desteğiyle geçen sene Stratejik Araştırmalar Merkezi'mizin düzenlediği "Osmanlıdan Lozan'a

Batının Paylaşım Projeleri” sempozyumu yapıldı ve bu, kitap haline de getirildi, çok değerli yerli-yabancı bilim insanları bu konuda bildiriler sundular. Hele bunların arasında Rus meslektaşımızın sunduğu bir Cardinal Alberoni Bildirgesi var ki, 18.Yüzyıldan beri Batılıların, Osmanlıya yönelik olan paylaşımlar konusunda nasıl planlar, projeler geliştirdiklerini somut bir şekilde belgeliyor. Aslında emperyalistlerin her zaman yaptığı bilinen bir taktik; “parçala ve yönet.” Bunu başarmak için de gelişmiş ülkeler, ilk çağlardan beri göz koydukları toplumlarda yaşayan etnik kökenli veya mezhepsel ayrımcılık üzerine bu plan-projeleri geliştirdiler. Bu kitap da basıldı. En son yine, bu sempozyumda da bildiri veren değerli genç meslektaşımız Mehmet Perinçek, “Rus Devleti Arşivlerinde 100 Belgede Ermeni Meselesi;” Sayın Gündüz Aktan’ın önsözünüyle basılmış, yayınlanmış bir değerli çalışmadır. Sayın Aktan “bu 100 belgeyle artık bu meselenin bitmiş olduğu inancındayım” diye söze başlıyor. Gerçekten bu 100 belge karşısında kimsenin söyleyecek hiçbir sözü olmaması gerekir.

Anlatmak istediğim şu: Yakın zamanlarda, 25 yıl içinde o kadar çok yayın yapıldı, o kadar çok sempozyum-toplu tartışma yapıldı ki, bir türlü Atlantik ötesinin ve berisinin bu konuyu siyasi bir araç olarak kullanmalarını önleyemedik; artık şüphe götürmeyen çalışmaları karşısında, biz dünya kamuoyunu bir türlü yanımıza çekmeye başaramadık. O zaman ne yapmak lazım? İşte bugünkü toplu panelin, toplu tartışmanın yaklaşımı da bu olacak.

Ne yapmamız lazım? Hem siyasi platformlarda, hem uluslararası hukuksal platformlarda yapacağımız işler var mıdır, nelerdir, neler olmalıdır? Bunları, bu konunun uzmanı olan değerli tartışmacılarla ortaya koymaya çalışacağız. Bu arada ben sadece yönetim görevini üstleniyorum. Burada bir sıra var, ama konu 1915 olayları ve yansıması olunca, sayın katılımcıların da izniyle ben tarihçi meslektaşına ilk olarak söz vermeyi yeğliyorum. Ondan sonra iki deneyimli diplomatımızı ki biri artık siyasi arenada, onların deneyimleriyle konuyu burada enine-boyuna irdedeceğiz. Sonra da tartışmalar bölümümüz olacak.

Öncelikli olarak ben 20’şer dakika sayın konuşmacılara süre vereceğim ve beşer dakika kala da anımsatacağım. Daha sonra ola ki,

ekleyecekleri bazı noktalar olabilir. Birer beşer dakika daha, eğer arzuladıkları taktirde, konuşma olanağı vereceğim, daha sonra da özellikle genç kardeşlerimize bir 15 dakikalık tartışma süresi ayıracam ki, Ermeni sorunu dediğimiz zaman gençlerimizin pek bir şey bilmediklerini, üzümlere ifade edeyim, görüyoruz. Onlara söz verip, konuyu iyice aydınlattıktan, soruları ortadan kaldırdıktan sonra gönül rahatlığı içinde salonumuzu terk edeceğiz. Şimdi, ben ilk sözü sayın meslektaşım Prof. Dr. Kemal Çiçek'e veriyorum, buyurun efendim. 20 dakika süreniz var.

Prof. Dr. KEMAL ÇİÇEK (Türk Tarih Kurumu Ermeni Araştırmaları Masası)- Sayın Ünsal'ın da ifade ettiği gibi, bugünkü panelimiz 1915 olaylarını anlatmak üzerine kurulu değil. Bu amaçla ben de 1915 olaylarını tasvir eden bir sunum hazırlamadım, ama madem ki tarihçi olduğumuz için ve konuya aşina olmayan bazı öğrencilerin de olabileceği düşüncesi ile sözün bana verilmesini de vesile ederek 1915 olaylarının ne olduğunu beş dakika içerisinde özetlemeye çalışayım.

Tabii bu özet, bize göre 1915 olaylarının ne olduğu olacak. Çünkü maalesef bu gün 1915 olayları dünya kamuoyuna iki şekilde anlatılıyor. Türkiye son yıllardaki bir çıkışıyla en azından bir üçüncü görüşün, bu olayların anlatılmasında ağırlık teşkil etmesini savunan bir politika izlemeye başladı; ama bunu biz henüz gerçeğe dönüştüremedik. Şimdi, bize göre 1915 yılında ne oldu? Öncelikle bizim şunu bilmemiz gerekiyor ki, "1915 savaş yılıdır." Yani dünyanın son yüzyılda görmüş olduğu en büyük iki savaştan birincisinin yaşandığı bir yıldır. Savaşın ikinci yılıdır ve 1915 olayları diye ifade ettiğimiz olaylar, aslında 1914'ten itibaren başlamıştır. 1914'e kadar yaklaşık 800 sene birlikte yaşadığımız Ermeniler ile ilişkilerimiz kopmaya başlamıştır.

Neden kopmaya başlamıştır? Çünkü Şubat 1914 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile Rusya Çarlığı arasında Yeniköy Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmayla, Sayın Rektörümüz Haberal'ın bilgimize sunduğu haritada doğu kısımlar olarak gösterilen, işte bugün Van'ın doğusu, Ağrı Dağı'nın hemen batısından, güneyde Adana, kuzeyde Trabzon'a kadar uzanan topraklar, Ermenistan devletinin kurulması amacı ile ayrılmıştır. Maalesef bu ayrılma, Ermenilerin yaklaşık 40-45 yıl

mücadelesini verdiği bağımsızlık mücadelesinin son aşamasını teşkil etmiştir.

Bugün Türkiye’de bu anlaşma unutulmuştur. Bu anlaşma unutulduğu için, haritalar da unutulmuştur. Hâlbuki, o harita Ermenilerin hak ettiğinden fazlasını Ermenilere veriyordu ve orada bağımsız bir Ermenistan devleti kuruyordu. O zaman 1915 olaylarını anlamak için 1914 Şubat ayından olayı başlatmak lazım. Çünkü 1914 Şubat ayında Türklere vatan olarak kala kala Anadolu kalmıştı. Oranın da Doğusu Ermenilere verilmiştir ve Ermeniler bu projelerini tam gerçekleştirmek üzere iken Türkiye’nin veya Osmanlı İmparatorluğu’nun bir şansı olarak Birinci Dünya Savaşı patlak vermiştir. Bunu ben demiyorum, bunu Cemal Paşa söylüyor.

Cemal Paşa hatıratında; “Yeniköy Anlaşması Ermenistan’ı kuran bir anlaşmaydı. Şükürler olsun ki, savaş patlak verdi ve biz bu anlaşmayı yırtıp, atma fırsatını bulduk” diyor. Gerçekten de bu anlaşma yürürlüğe konulma aşamasında idi; çünkü iki tane bölgeye ayrılıyordu. Bu Ermenistan’a ayrılan topraklar ve bu topraklarda birisi İsveçli, diğeri Hollandalı vali yetkilerine sahip iki kişi, gelip Anadolu’nun Doğusunu yönetmeye başlayacaklardı. Savaş bitince geri gitmek zorunda kaldılar. O halde Osmanlı İmparatorluğu’nun 1915’in 27 Nisan’ında almış olduğu karar, bu haritanın gerçekleşmesini önlemeye yönelik bir karardır ve Anadolu’yu Türk yurdu yapma karardır. Tabii ki, 1915’in 27 Mayıs’ından sonra yaşananlar, bana göre de bir trajedir.

Neden trajedir? Çünkü biz artık kardeş bildiğimiz milleti, sadık ilan ettiğimiz, dilimizi konuşan, sadece dinimizin ayrı olduğu komşularımızı kaybettik. Çünkü komşularımız, bizden ayrılmak istediler ama bu komşularımızı kaybederken onları, Ermenilerin iddia ettiği gibi, top yekûn de gözden çıkartmadık. Sadece savaş bölgesinde yaşayanların can güvenliğini de sağlamak; Savaş sonrasına hesaplarımızı bırakmak üzere, bir kısmını, yaklaşık nüfusunun 2/3’ünü, bazı rivayetlere göre de 1/3’ünden biraz fazlasını yine o sırada kendi topraklarımız olan Suriye ve Kuzey Irak’a gönderdik. Bu gönderme, bu ayrılma, yani komşularımızdan ayrılma hadisesi olduğu için ben buna bir trajedi diyorum. Yaşanan evden kopmadır, yurttan kopmadır ve tabii ki bu olaylar esnasında, yolculuk esnasında Ermeni vatandaşlarımız o günün

şartları nedeniyle çok büyük kayıplar vermişlerdir. Aynı kayıplar Kafkasya'dan Anadolu'ya Rus işgalinden kaçmak zorunda kalan Kafkas Müslümanlarınca da verilmiştir. Onlar da yaklaşık bir milyona yakın nüfus kaybetmişler, 702 bini resmi istatistiklere göre Anadolu'ya ulaşabilmiştir. O zaman 1915'te olan, başta da söylediğim gibi, söz konusu haritanın gerçekleşmesini engellemektir, yani Doğu Anadolu'da bir Ermenistan kurulmasını engellemektir.

Doğu Anadolu'da Ermenistan kurulması projesi, Avrupalıların ve özellikle de İngiltere ve Rusya'nın projesi olduğu için, Batı Anadolu bölgesindeki Ermeniler bu 27 Mayıs 1915 tarihli sürgün kararının dışında bırakılmışlardır. Sadece stratejik noktalarda ve komite üyesi olarak, kendilerini deklere eden Ermeniler sürgün edilmiştir. Bazı meslektaşlarımızın ifade ettiği gibi veya iddia ettiği gibi, Batı Anadolu bölgesindeki Ermenilerin muaf tutulmalarının sebebi, onların, Batılı diplomatların gözünün önünde olması değildir. Çünkü Doğu Anadolu bölgesi de zaten diplomatların gözü önündeydi. Trabzon'dan başlayın Urfa, Diyarbakır, Van, Erzurum, Bilecik, Mersin, Adana, Halep başta olmak üzere pek çok yerde zaten Avrupalı diplomatlar ve konsoloslar vardı. Doğu Anadolu bölgesinde yapılan her şey dünyanın gözü önünde oldu. Hatta bu sürgün hadisesinde Amerikan misyonerlerin sürgün kafileleri ile beraber seyahat etmesine izin verildi. Sürgün kafilelerine yardım etmek üzere kurulan hastaneler, yetimhaneler, doğrudan Osmanlı İmparatorluğu'nun yetkili organlarının izni ile Amerikan misyoner teşkilatlarının yönetimine bırakıldı. Yani bir göç, bir trajedi yaşıyor, ama bu herkesin gözü önünde oluyor. Kesinlikle bu operasyonun uygulanması sırasında, Ermenilerin imha edilmesi şeklinde herhangi bir plan, asla yürürlüğe konulmuyor.

Bununla ilgili iddialar, maalesef o dönemin İngiliz propagandasının eseridir. İngiltere bunu hem Osmanlı İmparatorluğu'nu yıpratmak, hem de Amerika Birleşik Devletleri'ni kendi tarafında Birinci Dünya Savaşı'na çekmek amacıyla kullanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu aleyhine o kadar yoğun bir propaganda yapılmıştır ki, mesela tehcir ve sürgün uygulaması, 1915 Haziran başlarında başladığı halde, uygulama başladıktan 45 gün sonra, fakat Yozgat, Harput gibi birçok Ermeni'nin yaşadığı yerler de dâhil olmak üzere, bu yerlerden Ermenilerin sürgününe başlanmadan önce, bu propagandaların sonucu olarak

Harput Amerikan Konsolosu Lasly Dawis bir milyon Ermeni'nin öldüğünü iddia etmiştir. Buraya dikkatinizi çekmek istiyorum. Daha uygulama başladıktan 40–45 gün sonra, zaten Amerikalılar diplomatlar aracılığı ile bir milyon Ermeni'nin öldüğünü iddia etmişlerdir. Bu “bir milyon Ermeni öldü” lafı maalesef, bugünün en ünlü romancılarımız tarafından, Lesly Dawis'in sözcülüğünü yapmak adına, aynı şekilde söylenmektedir. Yani bu arkadaşlarımız bir milyon lafını araştırıp bulmuş değıllerdir, bunu Lesly Dawis'ten öğrenmişlerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nun bu 1915 olaylarında amacı bir Ermenistan kurdurmamaktır.

Bugün, tarihimizle yüzleşmemizi isteyenler ve Ermenilerin bizden basit bir özür beklediğini söyleyenler, Yeniköy Anlaşması'yla Rusya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında sınırları çizilen ve yedi vilayetimiz dışında Trabzon'u ve Mersin'i de içine alan haritayı içine sindirenlerdir. Yani, bugün “Doğu Anadolu bölgesi keşke Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde olmasaydı” diyenler, bugün Ermenilerle yüzleşmeyi kabul edenlerdir. Yani, tarihimizle yüzleşmek ayrı bir şeydir, Ermenilerle yüzleşmek ayrı bir şeydir. Bunu da ayırt etmek lazım.

Dolayısıyla tabii ki bu olayların yaşanmasını trajedi olarak adlandırıyorum. Fakat aynı zamanda bazı gerçekleri de ana başlıklar halinde fazla detaya girmeden ifade etmek istiyorum. Benim yaptığım araştırmalara göre -ki ben bu araştırmaların büyük bir kısmını Amerikan arşivlerinde yaptım ve Osmanlı arşivlerini sadece desteklemek amacı ile kullandım- 1915 yılında 700 bin Ermeni sürgün edilmiştir. 300 bin Ermeni asla sürgün edilmemiş, muaf tutulmuştur ve bunların büyük bir kısmı, 77 bin Ermeni, İstanbul başta olmak üzere diğer Batı vilayetlerimizde yaşamıştır. Doğu Anadolu bölgesinden 400–450 bin Ermeni de bugün Ermenistan'ı meydana getiren Kafkasya'ya göç etmiştir. Mesela Tiflis'te bugün, yaklaşık 200 bin Ermeni yaşıyor. “Bunlar nereden geldi?” diye sormuyorlar veya bugün Çekoslovakya'da 25 bin Ermeni yaşıyor. “Bunlar nerenden gitti?” diye sormayanlar; bu 450 bin kişinin Kafkasya'ya göçmesini göz ardı ediyorlar.

Dolayısıyla Osmanlı Ermeni nüfusu dediğimiz, 1,5 veya 1 milyon 600 veya bazı Amerikalı tarihçilere göre 700 bin nüfusun zaten 300 bini hiçbir şekilde sürgüne tabi tutulmamış, 450 bini de kendi

inisiyatifleriyle Rusya'ya ve diğer yerlere göç etmiştir. 700 bini de göç ettirilmiştir. Amerika'nın kendi istatistiklerine göre, ki bu istatistikler Nihrist Rilif (Ermenilere yardım teşkilatı) denilen örgüt tarafından konvoylara yardım etmek için Osmanlı otoritelerinden izin alanların yapmış olduğu istatistiklerdir, sürgün edilen bu 700 bin Ermeni'den 500 bini de Suriye ve Kuzey Irak'taki kamplara sağ salim varmıştır. Bunlar, 1916 yılının 8 Şubatı'ndaki raporuna göre 12 tane büyük kampta yaşamlarını sürdürmektedirler, yani sağdırlar, yani bakılmaktadırlar; kendilerine yine Amerikan teşkilatlarının raporlarına göre günlük iki altın lira harcama yapılmaktadır. Bu adamlara Amerika Birleşik Devletleri, Amerikan misyonerleri ve müttefiklerinin vasıtasıyla günde 10 bin lira masraf yapmaktadır. Böylece, biz kesin bir şekilde kaç kişinin Halep'e vardığını biliyoruz.

Demek ki 24 Temmuz 1915'te bir milyon kişinin öldürüldüğünü söyleyenler, nasıl yalan söyledilerse, 2007 yılında da bir milyon kişinin veya 1,5 milyon kişinin öldüğünü söyleyenler de yalan söylemektedir. Bunu açık ve net bir şekilde bilmek lazımdır.

Demek ki, bu Ermeni olayları dediğimiz olaylarda, bilinmesi gerekenler sadece rakamlar değildir. Bir de Osmanlı İmparatorluğu'nun bu insanları öldürme kastının olup olmadığını bilmemiz gerekiyor. Ben Chicago üniversitesinde TRT ile bir belgesel programı çekirmek için gittiğimde, Netwil Litman adlı, Darfur soykırımını araştıran bir hukukçu ile konuştum. Hukukçuya dedim ki 1916 yılında, yani Ermenilerin sürgün operasyonu devam ettiği esnada Osmanlı Devleti, Ermenilerin kafilelerine baskın yaptıkları için, çoluk-çocuklarını katlettikleri için, mallarını gasp ettikleri için bazı resmi görevlileri ve vatandaşları mahkeme huzuruna çıkartmış ve yargılamış. Osmanlı resmi rakamlarına göre bunların sayısı 1673 kişi ve bunların içerisinde 600'e yakın devlet görevlisi var. Eğer bu durum böyle ise 1948 Soykırım Sözleşmesi'ne göre bunlar yargılanmış ve mahkûm edilmiş ise ki, bunların 67 tanesi idam edilmiştir, o zaman soykırım olur mu dedim, "kesinlikle olmaz" dedi. Çünkü "Eğer siz, Ermenilere kötü muamele yaptığı için insanları, Devlet memurlarını yargılıyorsanız zaten Devletin Ermenilere bir imha kastı olmadığını ortaya koymuş olursunuz" dedi. Bunun da altını çizmek istiyorum. Yine gönderildikleri yerlere sağ olarak varan bu 500 bin kişi den, 300-350 bin kişisi 1918 yılında

Anadolu'ya geri gelmiştir. Yine Ermeni Patrikhanesi'nin verdiği rakamlara göre, 1920–1921 yılında Anadolu'da 650-700 bin Ermeni yaşamaktadır. Ama Lozan Antlaşması imzalandığında bakıyoruz ki, bütün Ermeni sayısı 281 bine düşmüş, yine yarı yarıya azalmış.

Demek ki Maraş'ta, Adana'da, Mersin'de ve diğer bölgelerimizde işgalci devletlerle bir olup Türklere karşı savaşanların bir kısmı öldürülmüş; savaşı kaybettiklerinden dolayı bir kısmı da, Ermenilerin ifadesi ile utançlarından, “daha fazla Türklerin yüzüne bakamayız; çünkü biz Adana'da onları katlettik” diye, çekip Fransız'larla birlikte Suriye ve Lübnan'a geri gitmişlerdir. Bugün Dünya coğrafyasında 10 milyon Ermeni vardır. Bunların yaklaşık 1,5 milyonu, sayın büyükelçilerimiz daha iyi bilirler, Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşamaktadır ve diğer büyük bir kısmı da, bugün Ermenistan'da, Rusya'da, Lübnan'da ve diğer bölgelerde, Güney Afrika'ya kadar yayılmış yerlerde yaşamaktadırlar. Bu yaşayanlar da zaten 1915 olaylarında ölenlerin sayısının bizim çalışmalarımıza göre, yani şöyle diyelim; kayıpların sayısının 200–300 bini geçemediğini gösteriyor. Doğrudan katliama tabi tutularak öldürülenlerin de, 10–15 bin civarında olduğunu gösteriyor. Bu böyle iken Ermeniler bunu lobi faaliyetleri ile çok farklı bir şekilde anlatmayı başardılar.

Gelelim esas konumuza: Peki, o zaman bunlara karşı biz ne yapmak zorundayız? Neden başarısız oluyoruz? Şimdi, bir defa Ermeni lobisi çok iyi organize olmuş durumdadır. Taşnak Partisi'nin, bugün Ermenistan'da 3. koalisyon ortağıdır, bugün sadece 16 milletvekili vardır. En küçük koalisyon ortağıdır. Bunun önemini vurgulamak için örnek gösteriyorum. Taşnak Partisinin 200 ülkede teşkilatı vardır. Bugün, Türkiye'de herhangi bir siyasi partinin acaba, 10 tane ülkede teşkilatı var mı? Yoktur. Demek ki, bu Ermeni Taşnak Partisi'nin gücü, Ermenistan'dan değil, dışardan gelmektedir. O halde bizim karşımızda ne bir Ermenistan Cumhuriyeti vardır (yani 3 milyon 300 bin nüfusla başlayan, bugün 2 milyona kadar nüfusu düşürülen bir Ermenistan vardır); ne de sadece dünya ülkelerine yayılmış birçok yerde dağınık yaşayan bir Ermenistan vardır. Karşımızda Taşnakların başını çektiği çok güçlü bir Ermeni lobisi vardır. Türkiye'nin Ermenilere karşı koyabilmesi için öncelikle, Taşnakları çok iyi anlaması lazım ve Taşnakların örgütlenmelerini çok iyi analiz etmesi lazım. Şimdi,

Taşnaklar bütün propaganda faaliyetlerini 1915'te kendilerinin sakin, sessiz bir şekilde Osmanlı'ya tabi zavallı insanların öldürdüklerini anlatmak suretiyle dünya kamuoyuna anlatmaktadırlar.

Bunların faaliyetleri bilimsel faaliyetler ve propaganda faaliyeti olarak 1915'ten beri aynıdır. Şimdi, bilimsel faaliyetlerine karşı koymak aslında çok zor değildir. Fakat propaganda faaliyetlerine karşı koymak çok zordur. Çünkü bilimsel faaliyetler belirli merkezlerden yürütülmektedir. Aslında Ermenilerin de çok fazla bilimsel merkezi yoktur. Kanada'da Zoryan Enstitüsü başta olmak üzere ve onun bazı kuruluşlarının Amerikan üniversitelerindeki insanlık suçları araştırma merkezlerini bir tarafa koyarsanız; 10 taneyi geçmiyor. Ama propaganda, bu Taşnak Partinin 200 bürosu başta olmak üzere, yaklaşık bugün 300 ülkede birlikte yürütülüyor. Propaganda yalana dayandığı için bu propagandalara bilimsel cevaplar vermek mümkün de değildir. Sadece bir yalanı ortaya çıkartmak için bazen bir bilim adamı ömrünü vermek zorundadır, bu çok zor bir şeydir.

Ermenilerin ve Ermeni lobisinin amacı 1915 olaylarında insanların yaşadığı trajediyi tek taraflı dünya kamuoyuna sunmak değil, insanların trajedisine duyulan sempatiyi kullanarak Türkiye'ye zarar vermektir. Biz Amerika'da TRT'yle röportaj yaparken, çok enteresan, İsveç'in eski büyükelçisi Eric Corner vardı; oğlu Türkiye'de bize şöyle dedi: "Ermeniler iki faaliyet yapmak isteseler, birisi Türkiye'nin çok aleyhine olsa ve Türkiye'ye zarar verse, diğeri de Ermenilerin çok faydasına olsa ve Ermeni lobilerine deseniz ki 'hangi faaliyeti öncelikle yapmak istersiniz?' kesinlikle Türkiye aleyhine olanı yaparlar." Bugün gerçekten de bakıyorsunuz, Ermeni lobisinin yapmış olduğu hiçbir faaliyet Ermeni halkının yararına değildir. Bunu bile bile yapmaktadırlar. Ondan sonra, bu 1915 olaylarını kullanarak tazminat talebini aslında iki amaçla yapmaktadırlar. Birisi, bilimsel ve propaganda faaliyetlerini finanse etmek için yapmaktadırlar. İkincisi de, nasıl olsa Türkiye'den isteyecekleri tazminatı Türkiye ödeyemez, onun karşılığında toprak tavizine yanaşır diye yapmaktadırlar. Bunu da bize açık açık söylemektedirler. Hem Ermenistan'da konuştuğum Ermeni bilim adamları, hem de Avrupa'da çeşitli konferanslarda karşılaştığımız Ermeni bilim adamları bize, "Ağrı Dağı'nın sizin için ne önemi var, ama Ermeniler için dini, siyasi, ideolojik bir semboldür,

verin gitsin” demişlerdir. Bu “verin gitsin”i maalesef Türkiye’de bazıları da, “özür dileyin gitsin, ne olacak” şeklinde bize sunmaktadırlar.

Ancak göz ardı edilen bir gerçek vardır: İnsanlık tarihinde hiçbir ırk veya etnik grup bir özrün peşinde 100 yıl koşmamıştır. Yani, bu basit bir özür değildir, bu basit bir yüzleşme değildir. Dolayısıyla bu özür Ermenilerin iddia ettiğine göre 600 milyar dolardan başlayan bir tazminatı gerektiren ve Ağrı Dağı’nın verilmesiyle ancak temizlenebilecek bir özürdür, bunu asla göz ardı etmemek lazımdır. Dolayısıyla, Sayın Rektörümüz Haberal’ın da ifade ettiği gibi, bu faaliyetlerin arkasında sadece Ermeniler yoktur. Ermeniler üzerinden Türkiye’yle ve Türk insanıyla hesaplaşmak isteyen Batılı devletler vardır. Bugün bizim karşı tezlerimizin anlatılamamasının sebebi de budur. Çünkü onların arkasındaki devletler, karşı tezlerin anlatılmasını zaten istememektedirler ve buna imkân vermemektedirler.

Dolayısıyla, mesela ben Danimarka’da bir uluslararası konferansa katılmak istediğim zaman açık-açık oradaki sivil toplum kuruluşu bana “Hayır, biz burada 1915 olaylarını tartışmayacağız, 1915’te Ermenilerin soykırımını tartışacağız. Siz, bunu tartışmalı haline getirirsiniz. Bildirinizi konferansımıza kabul edemeyiz” diyebiliyor. Mesela Ermeniler istedikleri televizyon kanallarında medya aracılığıyla kendi propagandalarını yaparken, sizin sesinizin çıkmaması için de bütün gizli servisler seferber olmaktadır. Demek ki, bu bizim karşı propagandayla da çözebileceğimiz bir şey değildir. O zaman, yani Türkiye’nin somut olarak ne yapması gerektiğini, eğer hocam diğer konuşmacılardan sonra söz verir iseniz, son beş dakikada özetleyeceğim, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim Sayın Çiçek’e teşekkür ediyoruz.

Ben hiç arayı soğutmadan Sayın Emekli Büyükelçi Ömer Engin Lütem’e vereceğim. Kendileri ülkemizi dışarıda yıllarca temsil ettiler, ülkemizin sorunlarını Batılı platformlarda savundular, emekli olduktan sonra da şimdi, ASAM Ermeni Masası Enstitüsü Başkanı olarak çalışmalarını sürdürüyorlar.

Efendim, buyurun.

ÖMER ENGİN LÜTEM (Emekli Büyükelçi, ASAM Ermeni Araştırmaları Enstitüsü Başkanı)- Sayın Rektör, Değerli Konuklar, Sevgili Öğrenciler;

Vaktimiz dar olduğu için biraz şematik konuşmak durumundayım.

Konuşmamı ikiye böleceğim. Önce geçmişteki yanlışlarımızdan bahsedeceğim, sonra gelecekte neler yapabiliriz ona değineceğim.

Geçmişteki yanlışlarımızla ilgili olarak, genellikle olayların geliştiği sırada bunlara teşhis koymanın güç olduğunu belirtmekle başlamak isterim. Bizim de Ermeni olaylarını teşhis etmekte yanlışlarımız olmuştur.

Bilindiği gibi Soykırım iddiası ellili yılların başlarında ortaya atılmıştır. 1915'in 50. yıldönümü olan 1965 yılından itibaren devamlı olarak ve gitgide artan bir şekilde işlenmeye başlanmıştır. O yıllarda nispeten az olan bu faaliyet ve iddialar, Ermeni terörü ortaya çıkıncaya kadar, Türkiye tarafından küçümsemiş ve cevap vermek gereğini duymamıştır.

Oysa soykırım iddiaları kolaylıkla suiistimal edilecek bir nitelik taşımaktadır. Almanya'nın Yahudi Soykırımı'nın güncel bir sorun haline gelmesini önlemek için sarf ettiği çabaları Türkiye için emsal olması gerekirdi. Oysa Türkiye Ermeni iddialarını basit bir propaganda olarak gördü. Bu iddialara cevap vermedi. Bazı duyularımıza göre böyle davranılmasının nedeni, cevap verdiği takdirde olayın daha da büyüyeceği endişesidir. Oysa Türkiye'nin cevap vermemesi, olayların büyümesini engellemediğini hepimiz biliyoruz.

Ancak cevap vermenin tam zamanıydı. Daha Ermeni soykırımı iddiası genel kabul görmemişti. 1960'lı ve 1970'li yıllarda Türkiye uluslararası bir bilimsel toplantı yaparak ve arşivlerini açarak bu iddiaların temelsiz olduğunu kanıtlayabilirdi. Ama bu yapılamadı. Önce böyle bir metot kimsenin aklına gelmedi. Gelseydi bile arşivler tasnif edilmemişti. Bu konuda yetişmiş bilim adamı de pek yoktu.

Ermeni terörü, örgütlü bir şekilde 1975 yılında başladı ve Türk diplomatlarının öldürülmesine mani olunamaması herkesi ve özellikle

Türk kamuoyunu son derecede rahatsız etti. 1980 yılından Ermeni iddialarına cevap verilmeye başlandı ve teröre karşı bazı güvenlik önlemleri alınmaya başlandı. 1980–1985,1986 yılları bu konuyla ciddi olarak meşgul olunduğu ve nispeten başarılı olunduğu tek dönemdir. 1983 yılında, Türklerden çok daha fazla sayıda yabancının öldüğü Orly katliamı Ermenileri güç durumda bıraktı. Bu sıralarda bilimsel büyük bir konferans yapılması lehimize sonuçlar verebilirdi. Ama bu da yapılamadı. Zira arşivler tam olarak tasnif edilmemiş, bu konuda yeterli sayıda bilim adamı da yetişmemiştir.

Hemen söyleyelim ki bilimsel bir konferans Ermeni iddialarını tamamen ortadan kaldırmazdı. Ancak bu iddiaların bilimsel temellerini en azından sarsmış olacağından bunları önemsiz kılardı. Bu da sorunun bu günkü boyutlarına varmasını önlerdi.

Hiçbir ülke hükümetin Ermeni iddialarını tanımadığı ve Ermeni terörünü de resmen desteklemediği için 1987'ye gelinceye kadar Ermeni iddialarının uluslararası boyutunun olmadığı söylenebilir.

O yıllara kadar Türk diplomasisi Ermeni propagandasını resmi yollarla önlemeye çalışmış ancak ifade özgürlüğü nedeniyle bunu yapamamıştır.

İkinci olarak Türk diplomasiyi yurt dışında görevli Türk memurlarını resmi girişimlerle Ermeni teröründen korumak için çalışmış, bunda kısmen başarılı olmuştur.

1987'de Türkiye'nin tam üyelik için Avrupa Birliği'ne başvurmasından birkaç ay sonra Avrupa Parlamentosu, Ermeni soykırımını resmen tanımış, Türkiye'den tanınmasını istemiş, tanımadığı takdirde Türkiye'nin Avrupa Birliği üyesi olamayacağını bildirmiştir. Bu karar bu gün de geçerlidir ve Avrupa Parlamentosu, hemen hemen her yıl bu karara atıf yapan, diğer bir deyimle bu kararı teyit eden kararlar almaktadır.

Avrupa Parlamentosu'nun değindiğimiz kararıyla Ermeni sorunu uluslararası nitelik kazanmıştır. Ancak Ankara'nın bunu fark etmediğini görüyoruz. O dönemde Türk devlet adamları, Türk basını ve kamuoyu, Ermeni terörünün sona ermiş olmasını Ermeni sorununun sona erdiği

şeklinde algılamıştır. Bu büyük bir yanılgı olmuştur. Bizi çok rahatsız eden parlamento kararları bu tarihten itibaren yoğunluk kazanmış, diğer bir deyimle Ermeni sorunu siyasallaşmıştır.

1986 yılından 2000 yılına kadar geçen dönemi Türkiye bakımından rehavet dönemi olarak adlandırmamız mümkündür. Ermeni meselesi ikinci plana itilmiştir. Bu konuda tek sorumlu makam Dışişleri Bakanlığı olarak görülmüştür. Bilimsel faaliyet azdır, daha ziyade kişilerin inisiyatifindedir. Buna karşın değerli arşiv çalışmaları vardır. Ancak bunlar tanıtılmamıştır ve ayrıca arşiv belgelerine dayanan az sayıda eser yazılmıştır. Kısaca Ermeni iddialarını çürütecek bilimsel bir düzeye erişilememiştir.

Ermeniler bakımından manzara bunun tamamen tersidir. Soykırımı kanıtlamaya yönelik kitapların büyük bölümü bu dönemde yazılmıştır. Soykırım iddialarına Ermeni olmayan bilim adamları da katılmıştır. Ermeni propaganda mekanizması çok büyümüş bir tür soykırım endüstrisine dönüşmüştür. Bu endüstri, kitapları, makaleleri, konferansları, sergileri, yürüyüşleri, belgesel filmleri, Ararat gibi konulu filmleri ve bazı ülkelerde bazı siyaset adamlarını ve bazı gazetecileri finanse etmiştir.

Bizde hiç böyle bir faaliyet görülmemiştir.

2001 yılı sonunda ABD Temsilciler Meclisi'nin son anda soykırım kararı almaktan vazgeçmesi, 2001'de Fransa parlamentosunun bu kararı alması ve ardından bazı AB ülkelerinin de benzer kararlar almaları, Türkiye'de bir silkinmeye yol açmıştır.

Önce resmi makamların bu konuya ilgisi artmıştır. Bilimsel alanda da ilginin arttığı görülmüştür. Bazı üniversitelerimiz bu konuya eğilmişlerdir. Tarih Kurumumuz bu konuda önderlik etmiştir. Konuyu inceleyen bilim adamlarımızın sayısında göreceli bir artış olmuştur. Arşiv belgeleri yayını artmıştır. Bu arada ASAM, Ermeni Araştırmaları Enstitüsü'nü kurmuştur. Bu enstitü halen Ermeni sorunu hakkında devamlı yayın yapan tek kuruluştur.

Kısaca eskisine göre çok şey yapılmış; ancak artık adeta bir “tsunami”

haline gelmiş olan Ermeni faaliyet ve propagandasına karşı konulmamıştır.

Halen içinde bulunduğumuz durum budur.

Bundan sonra neler yapabiliriz? Bu konuyu uluslararası alanda ve bilimsel alanda neler yapılabileceğini irdeleyerek ele alacağım.

Yaklaşık üç hafta kadar önce vuku bulan bir olay, uluslararası ilişkiler alanında ne yapmamız gerektiğini ortaya koymuştur. ABD Temsilciler Meclisi Ermeni soykırımını tanıdığı takdirde Türkiye'nin Irak'taki Amerikan askerlerinin güvenliğini ilgilendiren önlemler alacağını anlaşılması üzerine karar tasarısı gündemden çıkartılmıştır.

Uygun yaptırımlar Amerika'yı etkilediğine göre herkesi etkileyecek demektir.

Ancak bu tür yaptırım uygulamaları, bazı ilkelere bağlanmalıdır.

Birinci ilke, Ermeni sorunu nedeniyle başka ülkelere uygulayabileceğimiz yaptırımların Türkiye'nin çıkarlarına zarar vermemesidir.

İkinci ilke, ilgili ülke ile olan ikili ilişkilerde bunalıma dönüşecek bir düzeye ulaşmamasıdır.

2001 yılında Fransa, Ermeni soykırım iddialarını benimseyen bir kanun kabul edince; ayrıca geçen yıl Fransız Milli Meclisi Ermeni soykırımını inkâr edenlerin cezalandırılmasını öngören bir tasarımı onaylayınca Türkiye'de bezi aşırı tepkiler görüldü. Bunlar arasında Renault Fabrikasını kapatmak, Danone yoğurtlarını yasaklamak, okullarda Fransızca öğretimine son vermek gibi önlemler uygulanmaya konduğu takdirde, Fransa'ya olduğu kadar Türkiye'ye zarar verecek olanlar da vardı. Türkiye tepkisini ifade etmek için kendi bacağına kurşun sıkmak anlamına gelebilecek her türlü girişimden özenle sakınmalı ve mutlaka Türkiye'ye zarar vermeyecek önlemler araştırılmalıdır. Mesela Fransa için, Fransız Kültür Merkezi'nin devamlı veya bir süre için kapatılması düşünülebilirdi, zira Türkiye'nin Fransa'da kültür Merkezi olmadığından Fransızların aynı ile mukabele olanağı bulunmuyordu. Aynı

çerçeve, mesela Polonya için, varsa Parlamento Dostluk Grubu'nun faaliyetinin bir süre durdurulması veya varsa, Kültür Anlaşması'nın uygulamasının bir süre askıya alınması akla gelebilirdi.

İkinci ilke, alınacak önlemlerin ikili ilişkilerde bunalıma yol açabilecek bir nitelik taşınamaması veya böyle bir düzeye ulaşmamasıdır. Bu da önlemlerin, yukarıda belirttiğimiz gibi, sembolik değeri çok ancak maddi zararı az olmasıyla mümkündür. Önlemler hususunda ilgili ülkelerle müzakerelere girmek de bunalım çıkmasını önler.

Bu arada, bazı ülkeler aleyhine çok konuşmuş ve yaptırım uygulayacağımızı bildirmiş olmamıza rağmen bunu yapmamış olmamızın, diğer ülke parlamentolarını benzer kararlar almaya götürdüğünü hatırlatmamız gerekmektedir. Eğer 2001 yılında Fransa'ya bir yaptırım uygulayabilseydik, Almanya, Hollanda, Polonya, İsviçre, Slovakya, Litvanya parlamentoları karar alamazlardı.

Bu arada çok konuşmak ve ancak yaptırım uygulayamamış olmamızın da Ermeniler tarafından aleyhimize kullanıldığını belirtmek isterim.

Ermenistan ile iyi ilişkiler yürütüldüğü takdirde bunun diasporayı da etkileyeceği hakkında Türkiye'de bazı çevrelerde bir kanı vardır. Önce Ermenistan, bu günkü politikasını değiştirmedeği sürece bu ülke ile iyi ilişkiler sürdürmenin mümkün olmadığını kaydedelim. Zira Ermenistan, yapılan birçok görüşmeye rağmen, Karabağ ve çevresindeki Azeri topraklarını işgale, Türkiye'ye karşı soykırım iddiaları ileri sürmeye ve Türkiye'nin toprak bütünlüğünü tanımamaya devam etmektedir. Bu durumda da Türkiye için, Azerbaycan'ı desteklemek ve kara sınırını kapalı tutmaktan başka tercih kalmamaktadır.

Bilimsel alanda neler yapılabileceğine gelince. Her şeyden önce ülkemizde, Ermeni Sorunu hakkında bilimsel araştırmaların stratejisini saptamak gerekmektedir. Halen değerli hocalarımız bu alanda neyi istiyorlarsa onu incelemektedirler. Bu akademik özgürlüğün bir gereğidir. Ancak kaybettiğimiz zaman dikkate alınarak bu konudaki bilimsel incelemelerin, Ermeni soykırım iddialarının asılsızlığını ortaya koyacak bir nitelik taşıması ve belirli bir dönemi (1914–1922) kapsaması önemlidir.

Çalışılacak konular saptanmalı, çalışma takvimi yapılmalı, kabul edilen eserlere tatminkâr telif ücretleri ödenmelidir.

Önem verilmesi gereken diğer bir husus bilim adamı yetiştirilmesidir. Halen bu konuda, sayıları geçmiş yıllara göre artmış olmakla beraber, yetersiz sayıda bilim adamımız çalışmaktadır. Oysa bazı araştırmalar ekip halinde çalışmayı gerektirmektedir. Daha fazla bilim adamının bu konuyu incelemesini sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Ermenilerin sevk ve iskânı, bir hükümet kararı olduğu ve resmi makamlarca gerçekleştirildiği için bu konudaki Osmanlı belgeleri birincil öneme haizdir. Oysa Ermeni ve yandaşlarının kitapları, konsolos ve misyoner raporları, bazı kişilerin anıları gibi hemen tamamen ikincil kaynaklara dayanmaktadır. Bu nedenle tarafımızdan yazılacak eserlerde Osmanlı kaynaklarına öncelik verilmesinde yarar vardır. Bu da Osmanlıca'yı okuyabilen bilim adamı yetiştirilmesini zaruri kılmaktadır.

Son yıllarda Türk görüşlerini içeren çok sayılabilecek sayıda eser verilmiş olmasına rağmen bunlardan sadece ikisinin yabancı ülkelerde basılmış olması Türk görüşlerine neden rağbet edilmediğinin başlıca nedenlerinden biridir. Hazırlanacak eserlerin İngilizceye çevrilmesi, bunların yabancı ülkelerde basılması ve tanıtılmasının sağlanması, eserlerin yazılması kadar önemli bir konudur.

Son olarak bazı kitapların analitik eleştirisinin yapılmasının önemine işaret etmek isterim. Ermeni sevk ve iskânın Osmanlı belgelerine ve bazı tarafsız yabancı belgelere göre ele alan eserlerin yazılması çok önemli olmakla beraber bunların içerdiği görüşlerin yabancı bilim çevreleri tarafından kabulü onlarca yıl alacaktır. O nedenle Ermeni iddialarını içeren başlıca kitapların analitik eleştirisi yapılmalıdır. Bu da kullanılan her kaynağın doğruluğunun, olayla ilgisinin ve çıkarılan sonuçların ayrıntılı bir şekilde araştırılmasıyla mümkündür.

Şimdiye kadar bu usule Türkiye’de bir kez başvurulmuştur. Yaklaşık altmış yıllık bir süre içinde önce Ermeni katliamı, sonra Ermeni soykırım iddialarının başlıca kanıtı olarak Aram Andonyan tarafından yazılmış olan “Naim Bey’in Anıları” başlıklı bir kitapta yer alan ve Talat Paşa’ya ait olduğu ileri sürülen telgraflar gösterilmiştir

Şinasi Orel ve Süreyya Yuca, 1983 yılında yazdıkları “Talat Paşa’ya Atfedilen Telgrafların Gerçek Yüzü” başlıklı bir kitapta söz konusu telgrafların sahte olduğunu kanıtlamışlar ve bir süre sonra Andonyan’ın kitabından bahsedilmez olmuştur.

Bu tür kitapların yazılmasına acilen ihtiyaç vardır. İlk olarak eleştirisi yapılması gereken kitaplar şunlardır:

1. Vahank Dadrian: The History of the Armenian Genocide.
2. Taner Akçam: A Shameful Act
3. Raymon Kévorkian. Le Génocide des Armeniens

(1007 sayfa, 5194 dip not içeren bu kitap Ermenilerin oturduğu başlıca vilayetlerde, kaza ve/veya sancak esas alınarak Ermenilerin nerelerde nasıl ve kaç kişi olarak öldürüldüğüne dair, neredeyse tamamı yabancı kaynaklara ve özellikle Ermenilerin anılarına dayanarak, bazı iddialar ileri sürmektedir).

Bütün bu çalışmaların kısa zamanda sonuç vermesi beklenmemelidir. İçinde bulunduğumuz duruma yıllar süren bir süreç sonunda geldiğimize göre bu durumdan kurtulmamız da yıllar alacaktır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, Sayın Lütem’e teşekkür ediyoruz.

“Çözümler, çözümlerinin ne olması gerektiği” yolunda ortaya atılan öneriler billurlaşmaya başladı. Ben son sözü Sayın Dr. Şükrü Elekdağ’a vereceğim. Kendisi hepimizin tanıdığı bir kişilik: Emekli Büyükelçi ve bu unvan yanında bir de siyasetçi katkıları var; hem Fransa’da, hem Amerika’da bu sorun gündeme geldiği zaman, oraya giden, komisyonların içinde etkin görev üstlenen değerli bir kişi.

Ben şimdi sözü kendisine veriyorum, ama son beş dakikayı da birlikte kullanmayı arzuladıkları için yirmi beş dakikada sunumunu tamamlamayı düşünüyorlar.

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ (Emekli Büyükelçi, CHP İstanbul Milletvekili)

Evet, öyle düşünüyorum efendim.

Esasında ben bugünkü konuşmamda bu sorunun tarihi ve siyasi yönlerine girmeyi düşünmemiştim. Konuşmamın tamamı Ermeni soykırımıyla mücadele için neler yapılması gerektiğine odaklanacaktı. Yani konuşmamda, Ermeni iddialarıyla mücadele için neler yapılması, hangi önlemlere başvurulması gerektiği ve nasıl bir strateji oluşturulması icabettiği hususlarını ele almayı öngörmüştüm. Bu bağlamda, konunun hukuki ve örgütsel yönlerini de inceleyecek, değerlendirecek ve önerilerde bulunacaktım. Ancak, benden önceki konuşmacıları dinleyince, birkaç boşluğun doldurulması gerektiğini düşündüm. Bu bakımdan esas söyleyeceklerimden önce bu noktalar üzerinde, bir nebze duracağım. Çünkü bu boşlukları doldurmazsam tehdidin gerçek ve acil boyutu ortaya çıkmayacak...

Sayın Rektörüm, sayın bakanlarım, değerli akademisyenler, değerli meslektaşlarım, sevgili öğrenciler; hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Bir hususu daha belirtmeyi görev biliyorum. Ben bu tür toplantılarda bir hayli konuşma yapıyorum, fakat bu kadar seçkin kişilerden müteşekkil bir topluluğa umumiyetle hitap etmemin çok ender olduğunu söylemek durumundayım. Bugün bu salonda çok seçkin, üst düzey bir grup var. Bu son derece önemlidir. Çünkü bir toplantıda eğer kamuoyu oluşturan liderler, yani “fikir önderleri” bulunursa, o zaman bu konuşmaların sonucu çok daha etkili oluyor. Söyledikleriniz orada kalmıyor, onun bir katsayısı oluyor, görüşleriniz yayılıyor. Sizi dinleyen seçkin kişiler, görüşlerinizi benimsemişlerse, o görüşler hususunda kendileri de konuşmalar yapıyor, makaleler yazıyor ve tartışma açıyorlar... Bu bakımdan, bu nitelikte bir gruba hitap etmekten son derece mutluyum.

Değerli dinleyiciler, önce doldurulacak boşlukları ele alalım. Bunların başında “Haydat İdeolojisi” gelir. Ermeni soykırım iddiasının arkasında “Haydat” ideolojisi ve bu ideolojiyi gerçekleştirmek için oluşturulmuş olan “Dört T Planı” vardır. Bu ideolojiyi ve uygulama sonuçlarını bilmeden, Ermeni soykırım tezlerinin analizini isabetli şekilde yapmak ve karşı strateji oluşturmak mümkün değildir.

“Haydat”, Yunanlıların “Büyük Ülkü” anlamına gelen “Megalo İdea”sına benzeyen ırkçı-yayılmacı bir ideolojidir. Büyük Ermenistan’ı kurma rüyası olan “Hay-dat”, Doğu Anadolu topraklarının önemli bir bölümünün Ermenistan’a ilhakını ve sonra da – Yahudilerin yaptığı gibi – dünyanın dört bir tarafına yayılmış bulunan Ermenileri burada toplamayı öngörmektedir. Soykırım iddiası ise, bu hedefin gerçekleştirilmesinde kullanılan önemli bir siyasi araçtır. Bu noktayı zihnimize iyi kaydedin. Soykırım iddiası esas itibarıyla, Haydat’a ulaşmakta bir araçtır. Ermeni militanlar, Haydat’ı gerçekleştirmek amacıyla uygulamaya koydukları “Dört T Planı”nın (Tanınma, Tanıtma, Tazminat, Toprak) uygulanmasında kayda değer mesafe kaydetmişlerdir.

Şimdi, “Dört T”yi oluşturan aşamaların ne tür hedefleri içerdiğine ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde Ermeni tarafının hangi merhalelere ulaştığına bir göz atalım.

İlk aşama olan tanıtım aşamasında, Ermeniler terör yoluyla Ermeni soykırımını iddiasını ve Ermeni davasını terör eylemleri yoluyla dünya kamuoyuna tanıtmayı hedeflemişlerdir. 1975’te başlayan bu aşama 1984’te kadar sürmüştür. Ermeni terör örgütleri, bu on yıllık dönemde Türk Büyükelçilerini, başkonsoloslarını, diplomatik personelini ve onların aileleri ile çocuklarını öldürmek suretiyle, soykırım iddialarını dünyaya duyurmuşlardır.

İlginç olan, terör eylemlerinin vuku bulduğu ülkelerde cinayet faillerinin çoğu zaman yakalanmamış olması, tek tük yakalananların ise hafif cezalara çarptırılarak bir süre sonra salıverilmeleridir. Özellikle Fransa’da adalet tarihi açısından utanç verici uygulamalarla karşılaşmıştır. Örneğin 1981 Eylül ayında dört ASALA teröristi Paris’teki Türk Başkonsolosluğu’nu basarak memur Cem Özen’i öldürmüş Başkonsolos yardımcısı Kaya İnal’ı yaralamıştır.

Fransız mahkemesi katilleri yedişer yıl hapis cezasına mahkûm etmişse de, mahkûmlar cezalarını çekmeden serbest bırakılmışlardır. Fransız yöneticilerin bu tutumu terörü teşvik etmiş ve Ermeni teröristler Türk görevlilere karşı birçok cinayet işlemişlerdir. Nitekim bu dönemde Paris Ermeni terörünün başkenti olarak ün yapmıştır.

Genelde Ermeni teröristler Türk diplomatlara karşı peş peşe 27 saldırı düzenlemiş ve 30'dan fazla can almışlardır. Dünya tarihinde Türk diplomatların yaşadığı trajedinin bir benzeri yoktur. Ermeni teröristler iddialarını dünya kamuoyuna yeterli derecede duyurduklarına ve bir noktadan sonra cinayetlerinin davalarına zarar verdiğine kanaat getirdikten sonra eylemlerine son vermişlerdir.

İkinci aşama **tanınma aşamasıdır**. Ermenistan, bu süreçte, soykırım kampanyalarıyla dünya kamuoyu ve parlamentolarını Türklerin soykırım işlediklerine ikna etmeyi ve soykırımının tartışılmaz bir veri olduğunu sağladıktan sonra da, uluslararası baskı yoluyla Türkiye'ye soykırımını kabul ettirmeyi öngörmektedir. Bu alanda Ermenistan ve kopuntu örgütleri çok ciddi mesafe almışlardır. Aralarında dünyanın önde gelen devletleri de bulunan 18 ülkenin parlamentosu ile Avrupa Parlamentosu Ermeni iddialarını kabul etmiştir. Burada gözden kaçırılmaması gereken husus, çeşitli ülkelerce kabul edilen Ermeni soykırımı yasalarının önemli bir işlevinin de kamuoyu oluşturmak ve özellikle genç beyinleri bu doğrultuda yıkamak, şartlandırmak olduğudur. Nitekim ABD'de Ermeni soykırımı yasası çıkaran 30 eyaletin okullarında Ermenilerin Türkler tarafından soykırıma uğratıldıkları resmi tarih dersi olarak okutulmaktadır. Ermenistan, bu yasama ve şartlandırma süreci sonucunda iddialarının dogmatik bir inanç olarak dünyaya egemen olacağı inancındadır. Ermenistan'ın, hedefi yeterli adette parlamento tarafından soykırım yasası geçirilmesi veya kararı alınmasından sonra bu durumu Türkiye'ye karşı bir baskı unsuru olarak kullanarak ülkemize soykırımı suçunu kabul ettirmektir.

Bundan sonra üçüncü aşama olarak başlatılacak tazminat elde etme sürecinde soykırımına uğramış Ermeni ailelerinin mirasçılarının hak ve tazminat talepleri gündeme getirilecek, bunu da toprak talepleri izleyecektir.

Hemen belirteyim ki Ermeniler, üçüncü aşamada da ciddi adımlar atmışlardır. Evet, endişe verici bir gelişme de Ermenistan'ın "Dört T Planı"nın üçüncü aşamasına da adım atmış olmasıdır. Türk Subay ve astsubaylarının katkılarıyla kurulmuş bulunan OYAK'ın ortağı olan Fransız AXA sigorta şirketi Ermeni soykırımını tanıyarak Anadolu'da hayatlarını kaybeden Ermenilerin mirasçılarına 17 milyon dolar

tazminat ödemeyi kabul etmiştir. Kuruluşu ve yapısı nedeniyle milli bir kuruluş olarak değerlendirdiğim OYAK, benim TBMM kürsüsünden yaptığım ikazlara rağmen AXA ile ortaklığını bugüne kadar bozmamıştır.

Tarafların milli davalarına bakışlarındaki farkı ortaya koyması açısından son derece üzüntü verici olan bu durumun bu şekilde sürmesine izin verilmeyerek OYAK yetkililerinin gerekli önlemleri alacakları hususundaki umudumu muhafaza ediyorum.

Hemen belirteyim ki, OYAK'ın yerinde bir Ermeni, Rum veya Yunan kuruluşu olsaydı, tepkisini, hemen ve en kesin bir biçimde ortaya koyardı. Bu söylediğimden sonuç çıkarmayı sizlere bırakıyorum.

Bütün bu söylediklerim HAYDAT hedefinin idillik bir ideoloji olmadığını ortaya koyuyor. Dahası var: Ermenistan bu ideolojiyi dış politikasına yansıtmuş ve Anayasası'nda da tescil etmiştir. Nitekim Ermenistan parlamentosunda, zaman zaman Türkiye ile Ermenistan arasındaki sınırı belirleyen 1921 Kars Antlaşması'nın yürürlükte olmadığı savunulmakta ve bu suretle Ermenistan tarafından Batı Ermenistan diye tanımlanan Doğu Anadolu toprakları üzerindeki hak iddiasının Haydat'taki yeri korunmaktadır. Esasında bu iddia, Ermenistan Anayasası ile Ermenistan Bağımsızlık Bildirisi'nde de yer almaktadır. Nitekim 1990 tarihli Bağımsızlık Bildirisi'nin 11. maddesinde Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesi Batı Ermenistan olarak tanımlanmaktadır. Anayasa'nın giriş bölümünde de Bağımsızlık Bildirisi'ne atıfta bulunularak bu belgede kayıtlı ulusal hedeflerin Ermeni devletinin temel ilkeleri olduğu vurgulanmaktadır. Bu hususlara ilaveten, Anayasa'nın 13. maddesinin 2. paragrafında Türk topraklarında bulunan Ağrı Dağı, Ermenistan devletinin resmi arması olarak tanımlanmak suretiyle Haydat ideolojisi canlı tutulmaktadır.

Bu uzunca, fakat konumuz açısından hayati önemde olduğuna inandığım girizgâhtan sonra, konuşmamın Ermeni soykırım iddiasıyla mücadele için neler yapılması gerektiğine odaklanan bölümüne geliyorum.

Değerli dinleyiciler, bugüne kadar Ermeni iddialarına ilişkin olarak

Türkiye’de düzenlenen bugünküne benzeyen yüzlerce konferans ve panel toplantılarında sürekli olarak, Osmanlı devletinin Ermeni tebasına karşı soykırım suçu işlememiş olduğu, Osmanlı arşivlerindeki otantik belgelerle ortaya konuldu; ayrıca bu hususu teyit eden yabancı ülkeler arşivlerindeki belgeler de bulunarak açıklandı. Bu çalışmalar bağlamında, Ermeni tezinin belgesiz, kanıtsız, tutarsız ve abartılı olduğu dile getirilmiştir. Ermeni tarafının tezlerini dayandırdığı, İngiliz Mavi Kitabı’nın İngiltere Savaş Propaganda Bürosu tarafından hazırlanmış bir propaganda aracından başka birşey olmadığı, Andonyan’ın “Talat Paşa Telgrafları “ adlı kitabının tamamen uydurma olduğu, ABD Büyükelçisi Morgenthau’nun anılarının Büyükelçiliğin Ermeni danışman ve tercümanları tarafından yazılmış ırkçı iftiralarından oluştuğu ve nihayet Lepsius’un kitaplarının ise İslam düşmanı fanatik bir Alman Protestan papazının Alman arşivlerinden seçtiği yanlış belgeler ile bizzat kendisi tarafından tahrif edilmiş belgelere dayandığı kanıtlandı. Ermeniler iddialarını 90 yıldır bu dört temel kitaba dayandırmışlardır. Bu dört kaynak çürütülerek, Ermeni tezinin temel dayanakları yok edildi. Öte yandan, Osmanlı arşivlerinin tasnifinin yapılarak bilimsel araştırmaya açılması Türk tezinin doğruluğunu kanıtlayan binlerce yeni belgenin ortaya çıkmasına yol açtı. Peki, Türk cephesinde bütün bunlar yapıldı da ne oldu? Haklılığımızı dünyaya anlatabildik mi? Bu hususta arpa boyu yol alabildik mi? Dünya Akademik camiasının kayda değer bir bölümüne, “Türklerin de haklı oldukları bazı noktalar var, bu bakımdan Ermeni iddiaları mercek altına alınıp dikkatle sorgulanmalı” dedirtebildik mi? Uluslararası medyayı, Türkleri soykırımıyla suçlarken birazcık daha ihtiyatlı olmaya, ufak bazı tereddüt emareleri göstermeye sevk edebildik mi?

Hayır, bunların hiçbirini yapamadık. Tam tersine Ermeni cephesinin, sürdürdüğü yoğun ve sistematik propaganda faaliyetleriyle sürekli yeni mevziler elde ettiğini ve esasen güçlü olan moral ve siyasi üstünlüğünü yeni kazanımlarla takviye ettiğini gözlemledik. O kadar ki, asılsız Ermeni soykırım suçlaması bugün Türkiye’ye yönelik küresel bir tehdit boyutunu kazanmış olup, Türkiye’nin dış politikasını sürekli baskı altında tutuyor. Bazı Batılı devletler bu iddiadan ülkemizin dış politikasını yönlendirmek ve ödünler elde etmek, bazıları da ülkemizin AB’ne tam üye olmasını engellemek amacıyla yararlanıyor.

Bu nasıl oluyor? Türkiye'nin çabaları neden hiçbir sonuç vermiyor? Neden her geçen gün soykırımı dayalı iddia ve faaliyetler giderek Türkiye'yi kuşatıcı bir boyut kazanıyor? Haklı davamızı kaybetmenin eşiğine neden, nasıl geldik? Hatalarımızı, eksiklerimizi nasıl düzeltir, kaybettiğimiz mevzileri nasıl kazanırız? Ermenilerin uluslararası kamuoyunda sahip oldukları güçlü desteği ve haklılık konumunu nasıl dengeleyebiliriz?

İşte, konuşmamın bundan sonraki bölümü bu soruların yanıtlarına odaklanacak. Ancak, burada altı önemle çizilmesi gereken bir husus var; bu da Türkiye'nin bu yolda atması gereken adımlar için fazla bir zamanı olmadığıdır. Önümüzde kısa bir zaman dilimi mevcut. Türkiye 2010 yılına kadar, Ermenilerin dünya kamuoyundaki moral üstünlük ve haklılık görüntüsünü dengeleyemezse, artık mücadelesini umutla sürdürme olanağını kaybedecektir. Bu 2010 tarihi nerden çıktı diyebilirsiniz. Hatırlayacaksınız, 2007 Ekim sonunda ABD'de Temsilciler Meclisi'ne sunulması öngörülen Ermeni soykırım tasarısı Temsilciler Meclisi Dışişleri Komisyonu tarafından kabul edildikten hemen sonra Bush yönetiminin organize ettiği lobi çalışmaları sonucunda gayet kuvvetli bir darbe yedi ve sunucular tasarımı genel kurula götürmekten vazgeçtiler. Bu sonucun alınmasına en büyük katkıyı, sekiz eski ABD dışişleri bakanı ile üç eski savunma bakanının Kongre'ye göndermiş oldukları ortak imzalı mektuplar yaptı. Bu ortak mektuplarda, Türk kamuoyunun Ermeni iddiaları konusundaki hassasiyeti dile getiriliyor ve tasarının kabulü halinde, Türk hükümetinin Habur sınır kapısını ve İncirlik Üssü'nü ABD'nin Irak ve Afganistan'a yaptığı lojistik ikmal faaliyetlerine kapatmak zorunda kalacağı, böyle bir gelişmenin de ABD'nin bu ülkelerdeki askeri harekâtını risk altında bırakacağı vurgulanıyordu. ABD'nin Irak'taki kuvvetlerinin komutan Orgeneral Petraus da aynı doğrultuda bir beyanat verdi. Bu açıklamalar, Ermeni karar tasarısını destekleyenleri birden siyasi risklerle karşı karşıya bıraktı ve geri çekilmeye zorladı. ABD'nin Irak'ta gömüldüğü bataktan kolay kolay kurtulamayacağı ortadadır. Bu bakımdan, söz konusu girişimlerin önümüzdeki iki yıl sürecince lehimizdeki etkilerini hala koruyabileceğini ve bu süre zarfında tasarının Temsilciler Meclisi genel kuruluna sevki için gerekli siyasi ve psikolojik ortamın, tasarının sunucuları tarafından yaratılmasının güç olduğunu düşünüyorum. Bu söylediklerim, son altı ay içinde Washington'a yaptığım iki ziyaret

sırasındaki oldukça yoğun temaslarımdan edindiğim izlenimi yansıtıyor.

Demek ki önümüzde değerlendirmemiz gereken iki yıl var. Tam bu noktada çok önemli bir hususu belirteyim. Şayet, ABD Temsilciler Meclisi, Ermeni iddialarını destekler nitelikte bir kararı bu yıl alsaydı, bu, büyük bir olasılıkla diğer ülkeler için de bir örnek oluşturacak ve birçok ülkenin parlamentosu çorap söküğü gibi peş peşe aynı doğrultuda kararlar alacaklardı. Bu durumda, Türkiye'yi soykırımla suçlayan parlamento kararları kısa sürede ikiye katlanacak ve bunun sonucu olarak soykırım iddiası "historically established fact" (tarihsel açıdan kanıtlanmış bir olay) niteliğini kazanabilecekti. Bunun anlamı, artık bu noktadan sonra Ermeni iddialarını nakzetmenin olanaksız olacağıydı. Yani badel harab-ül Basra.

Biraz önce, Ermeni soykırım iddialarının bugün Türkiye'ye yönelik küresel bir tehdit oluşturduğunu söyledim. Bazılarınız, bunu abartılı bulmuş olabilir. Bu nedenle bu ifademın gerçeklik ve ciddiyetini teyit edecek bir örnek verdikten sonra Türkiye'nin aksiyon planının ne olması gerektiğini ele alacağım. Almanya'nın 2007 başında AB dönem başkanı olunca ilk ele aldığı konulardan biri ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele konusunda ortak bir AB politika oluşturulması oldu. Almanya'nın ısrarlı çalışmaları sonucunda "İrkçılık ve Yabancı Düşmanlığı ile Mücadele Konusunda Çerçeve Karar" kısa sürede nihai şeklini aldı ve AB Adalet ve İçişleri Bakanları Konseyi tarafından 19 Nisan 2007'de kabul edildi. Ne var ki, Çerçeve Karar metninin ırkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadele amacını aşarak soykırımın "inkârını" da suç sayan hükümler içerdiği ve bu suretle Türkiye'yi hedef alan bir nitelik yansıttığı görüldü. Gerçekte, Çerçeve Karar metni, AB ülkeleri mahkemelerini, hem herhangi bir fiilin soykırımı olduğu konusunda karar vermeye yetkili kılıyor, hem de bu fiilin soykırım olduğunu inkâr edenlerin söz konusu mahkemelerce bir yıldan üç yıla kadar hapse mahkûm edilebileceklerini öngörüyor.

1915 olaylarına yönelik Ermeni iddialarının AB ülkeleri mahkemeleri tarafından soykırım olarak karara bağlanması ve "inkârcıların" cezalandırılması yolunu açan bu yasal düzenleme, hiç mübalağasız, Türkiye'nin, AB'den tümüyle kopması sonucunu doğuracak bir nitelik

taşıyor. Çerçeve Karar halen bazı üye devletlerin parlamentolarında (İsveç, İngiltere, Hollanda, Lituanya, Letonya) bir incelemeye tabi tutulmakta olup bunun ardından herhangi bir görüşme yapılmadan sözü geçen Konseyin onayına sunulacak, sonra da AB Resmi Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe girecektir. Yürürlüğe giriş tarihinden itibaren iki yıl içinde de üye devletlerin Çerçeve Karar metnini kendi iç mevzuatlarına aktarmaları zorunludur. Bu aşamaya gelindiğinde, AB ülkelerinden birinde herhangi bir kişi Ermeni soykırımının vuku bulmadığını söylediği takdirde, inkârcılıkla suçlanacak ve mahkûm edilecektir. Yani, AB ülkeleri mahkemeleri Lozan Mahkemesi'nin, Doğu Perinçek hakkında vermiş olduğu mahkûmiyet kararına mümasil kararlar vereceklerdir.

Karşılaştığımız tehdidin boyutlarını ve ciddiyetini bu şekilde ortaya koyduktan sonra mücadele stratejimizin ne olması gerektiğini ele alalım. Evet, Şimdi gelelim aksiyon planımızın nasıl olacağına. Bu planın iki güçlü ayak üzerine oturması zorunludur.

Birinci ayağı, önümüzdeki iki yıllık zaman dilimi içinde, Ermeni tezinin uluslararası alanda Türk tezine karşı sahip olduğu siyasi ve moral üstünlüğü dengeleyecek ve bu şekilde Ermeni tarafının daha fazla zemin kazanmasını önleyecek nitelikte girişimler oluşturacaktır. İkinci ayağı ise, Ermeni iddialarıyla etkili bir mücadeleyi öngören uzun vadeli bir stratejinin ve bu stratejinin uygulanmasının gerektirdiği iç ve dış yapılanmanın gerçekleştirilmesi teşkil edecektir.

Aksiyon planının birinci ayağı, “soykırım” suçlamasını temelden sorgulayan ve uluslararası hukuk yollarını zorlayarak siyasi ve psikolojik zemin kazanılmasını öngören iddialı bir yaklaşımdır. İzah edeyim.

Soykırım, keyfi olarak kullanılacak bir terim değildir. Uluslararası bir hukuk enstrümanı ile tanımlanması yapılmış bir suçtur. Bu enstrüman, Birleşmiş Milletler bünyesinde üye devletlerin katkılarıyla iki yıl süren yoğun bir çalışma sonucunda oluşturulan ve 1948'de Genel Kurul'da oy birliği ile kabul edilen “Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi” dir. Bu Sözleşme, suçun gayet sahil ve saril biçimde tarifini yapmakta, suçun oluşması için kanıtlanması

gerekli maddi ve manevi unsurları tanımlamakta, Sözleşme'nin nasıl uygulanacağı hususunda hükümler içermekte ve soykırım davalarına bakmakla yetkili mahkemeleri belirtmektedir. Sözleşme Jus cogens gücünü kazanmıştır. Yani, onaylayan veya onaylamayan tüm devletler için vacibül-ifa niteliktedir.

Bu Sözleşme 1915 olaylarına uygulanabilir mi? Yani Osmanlı Devleti bu Sözleşme bağlamında yargılanabilir mi? Hayır yargılanamaz. Uluslararası ceza hukukunun temel bir ilkesi olan kanunilik ilkesi buna imkân vermiyor. Bilindiği üzere, hem ulusal hem de uluslararası ceza hukukunun temel bir kavramı olan kanunilik ilkesi “Kanunsuz suç olmaz, kanunsuz ceza olmaz” anlayışına dayanıyor ve ceza yasalarının makabline şamil olarak uygulanmasına imkân vermiyor. Kısacası, soykırım suçu dünyada ilk defa 1948’de Birleşmiş Milletler Sözleşmesi bağlamında formüle ve kodifiye edildiği cihetle, bu Sözleşme geriye dönük bir şekilde 1915 Ermeni olaylarına uygulanamıyor. Yani, Ermenistan’ın Uluslararası Adalet Divanı’na bir başvuruda bulunduğunu bir an için varsaysak, Uluslararası Adalet Divanı, bu davaya Ermeni soykırım iddiasının 1948 öncesi bir olaya ilişkin olduğu gerekçesiyle bakmaz ve yetkisizlik kararı verir. Şimdi bu noktaya bir mim koyun ve buradan ikinci önemli noktaya geçelim.

Bu da, bugüne kadar bir olayın soykırım olarak tanımlanmasının sadece yetkili uluslararası mahkeme kararlarıyla yapılabildiği olduğudur. Nitekim BM Güvenlik Konseyi kararıyla kurulan Ruanda ve Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemeleri bireysel nitelikte soykırım kararları vermişlerdir. Nürnberg Uluslararası Askeri Mahkemesi Nazi Almanya’sı yöneticilerini, insanlığa karşı suçlardan dolayı mahkûm etmiştir.

Uluslararası Adalet Divanı’nın Bosna-Hersek’in Sırbistan’a karşı açmış olduğu davaya ilişkin 26 Şubat 2007 tarihli kararı, bireysel soykırım suçlarına ilişkin kararının yanında, devletin hangi hallerde soykırımdan sorumlu tutulabileceğini saptamıştır.

Gördüğünüz gibi, ister bireylerin, ister devletlerin soykırımla suçlanmaları sadece yetkili bir mahkeme kararıyla olabilmektedir. Yetkili mahkemeler, Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi’nde

öngörülen hükümler uyarınca soykırımın maddi ve manevi unsurlarının oluştuğuna kanaat getirdikten ve özel kastın hiçbir kuşkuyla mahal vermeyecek şekilde mevcudiyetini saptadıktan sonra soykırım kararını verebilmektedir. Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'nin 6. maddesi de yetkili mahkemenin kararı olmadan kimsenin soykırım ile suçlanamayacağını amirdir. Hal böyleyken Osmanlı devleti ve onun halefi Türkiye Cumhuriyeti, hiçbir mahkeme kararı olmadan, tamamen keyfi şekilde soykırım ile suçlanmakta, ulusal parlamentolar ile AB Parlamentosu gibi uluslararası örgütler ülkemizi suçlayıcı kararlar alabilmektedir. Yani Türkiye tam anlamıyla bir yargısız infazla karşı karşıya! Hatta 1987 yılı Temmuz ayında AB Parlamentosu Türkiye'yi soykırımla suçlayan ve Ermeni soykırımını tanımadığı takdirde Türkiye'nin AB'ye alınmayacağını vurgulayan bir karar almıştır.

Şimdi, bu noktada şu soruya açık ve kesin bir yanıt vermemiz gerekiyor: BM Soykırım Sözleşmesi makabline şamil olarak uygulanabilseydi, Sözleşme kriterleri ışığında 1915 olayları soykırım olarak nitelenir miydi? Bilimsel nesnel bir yaklaşımla bu sorunun yanıtı büyük bir hayırdır. Bu hayır, öyle lalettayin söylenmiş bir hayır değildir. Bu, hayır yanıtının arkasında, soykırım hukukuna ilişkin çok geniş literatürün incelenmesine, Ruanda ve Yugoslavya uluslararası ceza mahkemeleri ile bu mahkemelerin temyiz dairelerinin vermiş oldukları tüm kararların ve Uluslararası Adalet Divanı'nın Sırbistan'a ilişkin kararının özenle değerlendirilmesine dayanan ciddi bir çalışma vardır. Peki... Bu sonucun uluslararası yetkin hukuk uzmanları tarafından da doğrulanması gerekmez mi? Muhakkak ki gerekir ve bu yapılmıştır.

Böyle olunca dünyanın 1915 Ermeni olayları konusundaki ezberini bozmanın zamanı gelmiştir. Bunun için de Türkiye'nin şu kararları alması lazımdır:

- (1) Türkiye, BM Soykırım Sözleşmesi hükümlerinin 1915 olaylarına uygulanmasını kabul eder,
- (2) Türkiye, bu amaçla 1915 olaylarını Ermenistan'la ortaklaşa Lahey Uluslararası Tahkim Mahkemesine (Permanent Court of Arbitration) götürmeye hazırdır.

Türkiye bu kararları alır ve bu yolda Ermenistan'a bir çağrıda bulunursa, iki olasılıkla karşılaşabilir. Birinci olasılık, Ermenistan'ın

öneriyi reddetmesidir. Erivan, hem hukuken zayıf olduğunu bildiğinden, hem de dünyadaki haklı konumunu riske atmamak için, bu yola gidebilir. Kanımızca ve çok büyük bir olasılıkla Ermenistan öneriyi reddetmeyi tercih edecektir. Ancak, Ermenistan bu şekilde hareket ettiği ve hukuk yolundan kaçtığı takdirde, uluslararası alanda Türkiye'ye karşı sahip olduğu moral/siyasi üstünlüğü bir anda kaybedecektir.

İkinci olasılık, Ermenistan'ın Türkiye'nin çağrısına olumlu yanıt vermesidir. Bu durumda, Lahey Tahkim Mahkemesi, kuralları gereğince, Türkiye ile Ermenistan önce kendi hakemlerini seçeceklerdir. Sonra da eşit sayıdaki bu hakemler bir araya gelerek bir başhakem seçecekler ve böylece hakemlik merciini oluşturacaklardır. Ancak, hakemlik merciinin çalışmasından önce tarafların aralarında bir tahkimname metni üzerinde mutabık kalmaları zorunludur. Bu metin sorunun tanımını, uygulanacak hukuku ve prosedürlerin belirlenmesini içerecektir. Hemen belirtelim ki, tahkimnamenin hazırlanması, başlı başına bir müzakere oluşturacak ve yıllar sürecektir.

Biz, Ermenistan'ın tahkim yolunu kabul edebileceğini olası görmüyoruz. Ama kabul ettiği takdirde, Türkiye'ye karşı propaganda olanağını tamamen elden çıkarmış olacaktır. Bu koşullarda ve tahkim sürecinde yabancı ülke parlamentolarının soykırım kararları almaları ve yabancı basın Türkiye'yi soykırımla suçlaması anlamsız olacaktır. Görüleceği üzere, Türkiye'nin Ermenistan'a tahkim önerisinde bulunması, her açıdan ülkemizin yararınadır.

Şimdi aksiyon planının ikinci ayağına gelelim. Hemen belirteyim ki, bu sorunun bugün çözülmesi güç ve Türk dış politikası ile ülkemizin çıkarları açısından ağır bir tehdit boyutunu kazanmasında, bugüne kadarki Türk hükümetlerinin gösterdikleri ilgisizlik ve konunun önemini kavramadaki yetersizlik, büyük bir yer tutmaktadır. Nitekim Ermeni sorununun Ermeni terörüyle birlikte patlak vermesinden bugüne kadar 34 yıl geçmiştir ve bütün bu süre zarfında Türk devletinin bu sorunla mücadele için uzun vadeli bir perspektifle hazırlanmış bir stratejisi ve buna göre bir yapılanması olmamıştır.

O dönemde bulunduğum Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı görevinde

ben sözünü ettiğim “Dört T Planını” Türk devletinin yönetiminden sorumlu olanlara anlatmak için ısrarlı çaba gösterdim ve soruna bu perspektiften bakılmasını sağlamaya çalıştım.

Sovyet İmparatorluğu’nun parçalanmasından sonra da Ermenistan’a ve onun dışarıdaki kolu olan diasporaya karşı etkili bir strateji oluşturmak için tehdidin hedeflerine ve niteliğine isabetli bir teşhisler koymak lazımdı. Ne var ki siyasi sorumluluk ve makam sahibi muhataplarım çoğu zaman tehdidi küçümsediler. Hatta peş peşe katledilen Türk büyükelçileri ve diplomatları için, “her mesleğin nimetleri ve külfetleri vardır” diyerek, Ermeni teröristlerin her öldürdükleri Türk temsilcisiyle Türk devletinin aczini kanıtladıklarını ve davalarını dünyaya tanıtmakta mesafe kazandıklarını görmezden gelenler de oldu. Daha sonra Washington Büyükelçiliği görevinde bulunduğum tarihlerde de aynı tutumla karşılaştım. Bu lakaydi, bu affedilmez ihmalkârlık nedeniyle, Ermeni militanlar “Dört T Planı”nın uygulanmasında büyük mesafe aldılar. Önce, yukarıda ayrıntılarıyla belirttiğim üzere, bu planın birinci aşamasını tamamladılar. Türk diplomatlarını ve ailelerini öldürerek soykırımını dünya gündemine oturtular. Şimdi ikinci aşamayı tamamlamak üzereler. Yukarıda belirtmiş olduğum üzere, iddialarını 18 ülkenin parlamentosu ile Avrupa Parlamentosu’na kabul ettirmiş bulunuyorlar. Bu alandaki en son gelişme, Fransa Ulusal Meclisi’nin 12 Ekim’de sözde Ermeni soykırımının reddini hapis veya para cezasıyla cezalandıran yasa tasarısını kabul etmesi oldu. Fransa, sözde Ermeni soykırımının kabulünü Türkiye’nin AB’ye katılımı için bir ön şart haline getirmeye çalışıyor.

Bugüne kadarki çalışmalar, soykırım kararları yabancı ülkeler parlamentoslarına geldikçe bunların önlenmesi için bir süre yoğun bir çalışmaya girişilmesi, sonra da işin arkasının bırakılması şeklinde tecelli etmiştir. Saman alevi gibi parlayıp sönen bu çalışma tarzının Türkiye’ye çıkardığı fatura ağır olmuştur.

Strateji ve bunu uygulayacak bir yapılanmanın yokluğunun bir diğer sakıncası, koordinasyonsuzluk ve başıboşluk olmuştur. Halen bu konuyla iştigal eden devlet daireleri ve kurumlar, birbirleriyle çoğu zaman koordinasyonsuz bir şekilde çalışmakta, her biri kendine göre bir program uygulamaktadır.

Bugüne kadar, yapılacak tarihi araştırmalar konusunda öncelikleri saptayan bir plan dahi yapılmamıştır. Böyle olunca da alışmalar, Ermeni tarafının iddialarını çürütecek ve Türk tezinin savunulmasını güçlendirecek alanlara yönlendirilememekte ve savunmamızı takviye edecek yeni argümanların yaratılması mümkün olmamaktadır.

Ermeni meselesi, günümüzde tarihsel, hukuksal, siyasal ve kamuoyu oluşturulması (public relations) boyutları olan devasa bir uluslararası ilişkiler sorunu niteliği kazanmıştır. Bu itibarla bu dört boyutu dikkate alan uzun vadeli bir stratejik plan ile bunu uygulayacak iç ve dış kurumsal yapının ortaya çıkarılmasına ihtiyaç vardır.

Bu strateji bağlamında, başta İngilizce olmak üzere yabancı dillerde ve ABD ve Avrupa yayınevleri tarafından basılacak kitapların yayınlanmasını sağlayacak yayın politikası, uluslararası ceza hukuku alanında çok iyi yabancı dil hâkimiyetine sahip uzman ve akademisyenler yetiştirilmesini hedefleyen eğitim politikası, yabancı uzmanların Türk arşivlerinde çalışarak eser vermelerini sağlayacak özendirici politikalar ve periyodik uluslararası konferanslar düzenlenmesi ile Ermeni yanlı kuruluşlar tarafından tertiplenen çok sayıdaki uluslararası konferanslara kalifiye Türk uzmanların katılmasını öngören PR politikaları oluşturulmalıdır.

Dört boyutlu stratejinin oluşturulması ve bu stratejinin uygulanması için Türkiye, hukuk alanı hariç, deneyimli ve yetişmiş insan kaynaklarına sahiptir. Bu itibarla bu hususta siyasi irade oluşursa uzun vadeli bir perspektif bağlamında etkili bir strateji oluşturulamaması için hiçbir neden yoktur. İç ve dış yapılanma için kayda değer bir kaynak tahsisi gerekecekse de, bunun Türkiye aından yatırım/ hâsıla oranı gayet yüksek olacaktır.

Sayın başkan çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim efendim.

Efendim, Sayın Elekdağ' a ve özömlmelerine çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Lütem sizin ilave edeceğiniz bir şeyler olabilir mi efendim?

ÖMER ENGİN LÜTEM- Herhangi bir şey ilave etmek istemiyorum. Sayın Elekdağ'ın önerilerinden biri, benim esas itibarıyla uluslararası ilişkiler alanında, bundan sonra böyle kararlar almak isteyen ülkelere karşı, Amerika karşısındaki başarımızdan esinlenerek, ölçülü yaptırım uygulamak teklifimdi. Sayın Elekdağ hukuk yolundan bahsetti, tarihçiler komisyonundan bahsetti, bunlarla yüzde 100 mutabıkız. Ama benim, bunun yanında asıl önem verdiğim bilimsel alandaki araştırmaların organizasyonu, strateji saptanması vesaire, buna çok ihtiyacımız var. Bunu şimdiye kadar devlet bir iki kere yükledi. Bir, 1980'li yıllarda yükledi, bir de 2000'lerin sonunda yükledi.

Açıkça söyleyeyim: Devletimizin sebatı fazla yok, zaman geçiyor, seçimler yapılıyor, başka insanlar geliyor, daha evvel alınmış kararlar bozulmuyor. Ama bu kararlar böyle kendi akışına bırakılıyor ve ortada kalıyor; bir bakıyorsunuz, o organizasyonlar vesaire bir bürokrasi içerisinde eriyor. Bazılarının içinde bulundum, onlarda da önemli kanaate vardım. Onun için ben bu bilimsel araştırmaların organizasyonuna, strateji saptamasına, vesaire önem veriyorum. Devlete güvensizlikten falan değil, yani ben devletin içinde 41 sene yaşamış, büyükelçiliğe kadar getirilmiş bir insanım.

Başka bir şey düşünüyorum. Bu işi Amerikanvari çözsük; Amerika'da en büyük bilimsel araştırmaları devlet değil, birtakım vakıflar falan yapar. Yani, bilinçli, inançlı ve varlıklı insanlar biraya gelirse, bunların yapacağı bir iş devletin zaman zaman yaptığı organizasyonlardan çok daha uzun ömürlü olur. Niye bunu denemiyoruz? Bu arda devletin de başka şeyler yapması, ona mani bir şey değil. Ama belki bunun sorumluluğunu hepimiz hissetsek iyi olacaktır; her şey devlete bırakılmaz, her şeyi devlet yapamaz. Bunu söylemek istiyorum, başka bir şeyim yok efendim.

OTURUM BAŞKANI- Sağ olun. Buyurun Sayın Çiçek.

Prof. Dr. KEMAL ÇİÇEK- Sayın Başkan; müsaadenizle bir iki ilave de ben yapmak istiyorum.

Sayın Lütem'e katılıyorum. Ben bunu zaten daha önce de bir günlük gazetemizde "öneriler" şeklinde yazmıştım. Kesinlikle Türkiye sırf bu iş için ya bir stratejik araştırmalar merkezi ya da sivil toplum kuruluşu kurmalıdır. Şu anda Türkiye'de, belki ilgilenenler bilir, Milli Güvenlik Kurulu çatısı altında bir Asılsız Soykırım İddialarıyla Mücadele Kurulu gibi, abuk subuk bir ismi de olan bir kuruluşumuz var. Bu bürokrasinin içerisinde ve asgari bürokrasinin içerisinde boğulmuş durumda. Ondan dolayı herhangi bir fonksiyon göstermesi mümkün değildir.

Onun için bir sivil toplum kuruluşu olarak veya ASAM'ın güçlendirilmesi şeklinde, mali ve kadro açısından güçlenmiş şekilde bir organizasyona gitmek lazım. Bu oluşum, yani o yapılacak oluşum uluslararası operasyon ve organizasyon işini görecek. Bütün dünyada nasıl Ermeni diasporası varsa, Türk cemaatleri de vardır, onlar da örgütlenmelidir.

Türkiye'de dil bilen akademisyen sıkıntısı var. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti 70 milyon nüfusa sahip, ama Ermeni meselesini yurtdışında anlatacak 10 kişi çıkartamazsınız, çıkartırsanız buradan giderim. Yani, mümkün değil, böyle bir rezalet olamaz, ama yurtdışında da en az üç dili ana dili gibi konuşan pırlanta gibi delikanlılarımız var, bunların hiçbirisinden istifade etmiyoruz.

Bence çok önemli diğer bir husus: Tarih Komisyonu kurulması fikrini hükümet ve diğer siyasi partilerimiz ısrarla sürdürmelidir. Bu çok önemlidir. Bu, ermenilerin kesinlikle yaklaşmayacağı bir şeydir, çünkü Ermenilerin, tarihi kişisel olarak kanıtlanmış gerçek tezleri yok. Buna karşıdırlar. Bunun üzerine gitmemiz lazım. Bu siyasi organizasyon mutlaka bağımsız olmalı ve bütçesi de bütçe talimatının dışında olmalı. Çünkü şu andaki bürokrasiyle yurtdışında hiçbir şey yapamazsınız; örneğin Sayın Büyükelçim Washington Post'un editörüne bir yemek vermek istese, 40 yerle yazışma yapacak, yemek parasını almak için uğraşacak. Böyle bir şey olamaz, bunu başka bir şekilde desteklememiz lazım.

Bir de ben, bu yaptırım konusunda Sayın Büyükelçimden farklı düşünüyorum. Bence kesinlikle Türkiye, devletleri muhatap alarak ambargo koymaya ve yaptırım yapma yolundan vazgeçmelidir. Devletleri kendimize düşman yapmanın alemi yoktur ve zaten yapamayız da. Mesela, Ermeni tasarısını Fransa kabul ettiği için, Fransa'ya boykot uygulayamayız; Fransız firmalarına ve kişilerine boykot uygulamalıyız. Mesela, Fransa'da o kararı alan 119 tane parlamenterin ismini alacağız, kırmızı harflerle bir yere yazacağız, Türkiye'ye girmelerini engelleyeceğiz, Türkiye'de iş yapan firmalarla, yönetim kurullarında vesaire, sivil toplum kuruluşlarına üye olmalarını bile yasaklayacağız; hatta bu adamların Türkiye'ye girişlerini de yasaklayacağız. Bunların üye olduğu hiçbir şirkete ihale vermeyeceğiz. Ermenistan'a bile bunu yapmamız lazım. Çünkü Ermenistan'da bugün Türk dostu bir sürü siyasi parti vardır. Levonter Petrosyan bağıyor "Türkiye'yle ilişkilerimizi düzeltmemiz lazım, düzeltirsek 15 milyon dolara çıkar" diye. Bunları kullanmamız lazım. Bugün Ermenistan'da bağımsızlıktan sonra 100 tane parti kurulmuştur. Hâlâ, 32 tane parti vardır, biraz bize benziyorlar. Biz bu 32 partinin en az 20 tanesi ile etkin diyalog kurabiliriz. Kendi politikalarımız doğrultusunda düşünelim.

Ben Ermenistan'a gittim, Ermenistan'da buna hazır olan politikacı da var, insanlar da var. İnsanlar, Taşnaklardan nefret ediyor. "Taşnaklardan biz çok korkuyoruz, ama Taşnaklar Ermenistan'da bugün üçüncü partidir. 136 üyeli parlamentolu mecliste sadece 16 vekilleri vardır, ama koalisyonun ortağıdır, fakat önemli olan Koçeryan ve Savunma Bakanı Serkizyan, şimdiki Başbakan Taşnaktır, dolayısıyla biz Taşnakları hedef almalıyız; Ermenistan halkını hedef almamalıyız. Çünkü Ermenistan halkı içerisinde Taşnaklardan ve Taşnakların dışarıdaki diaspora uzantılarından nefret eden büyük bir kitle vardır. Biz Ermenistan'ı daha henüz analiz etmiş durumda değiliz, derhal Ermenistan'ı da anlamaya çalışmalıyız. Ermenistan'daki halk ne düşünüyor, onu anlamaya çalışmalıyız.

Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı nasıl boykot uygulayacaksınız? Mümkün değil. Amerika'daki bu tasarımı destekleyen kişileri ve kuruluşları hedef alırsak, daha fazla başarı elde ederiz. Çünkü orada rekabet vardır, rekabet eğer siz onları dışlarsanız, sizin dışlanmamanızı

sağlamak için başka oluşumlar oluşur ve size yakınlık duyarlar. Sizin tezlerinizi zaten bu sefer onlar anlatmaya başlar.

Ben kısaca vaktimiz olmadığı için bu önerileri de getirdim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Sayın Elekdağ; yaptırım konusunda bir eklemeniz olacak galiba, buyurun.

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ- Teşekkür ediyorum.

Efendim, bu yaptırım konusu tabiatıyla çok önemli. Fakat bu iş kimyagerlik gibi bir şeydir. Kendinize zarar vermeden, onurunuzu korumak için de, caydırıcılığınızı korumak için de bir yaptırıma başvurma gerekiyor. Söylediğim gibi hedef çok önemli. Bakın, 2006 yılında, yani geçen yıl 11 Ekim'de Paris'teydim. O gün Fransız Millet Meclisi toplandı ve soykırım konusunda inkârcılara karşı yaptırımlar meselesi hususunda bir karar aldı. Ancak, onun tekemmül etmesi için senatodan geçmesi lazım, fakat Millet Meclisi'nde o karar alındı.

O gün biz localardan bu işi takip ettik. İlk önce bir hanım Devlet Bakanı geldi ve Devlet Bakanı "Türkiye bizim müttefikimiz, Türkiye'yle çok iyi ilişkilerimiz var, Türkiye bizim için ticaret rampası. Biz orada önemli kuruluşlar kuruyoruz, Ortadoğu'ya oradan ihracat yapıyoruz. Otomobil firmalarımız orada, bunu yapmayın. En büyük yatırımlar Fransız yatırımları; orada 6 milyarlık yatırımımız var" dedi. İktidar partisinden Debeciyan çıktı kürsüye ve Debeciyan "Benim Sayın Bakana saygım var, ama onun söylediklerini tam anlamıyla raks edeceğim, çünkü Türkler'de Fransa'ya karşı yaptırım yapacak cesaret yoktur" dedi. Arkadaşlarım, bakın bunu aynen böyle söyledi ve ben bunu orada dinledim. Çok onur kırıcı bir şey bu, yani bizim gururumuzu kırıyor. Buna dayanmak zor. Debeciyan ayrıca şunları söyledi: "Ben bunu size ispat edeyim, Türkler 2000 yılında biz soykırım kararını aldığımız zaman, -biliyorsunuz o kararı yasalaştırdılar, onların parlamentosunun iki kanadından da geçti- bizi tehdit ettiler, 'şunu yaparız, bunu yaparız' falan dediler, fakat hiçbir şey yapamadılar. O bakımdan, Türklerin ekonomik alanda Fransa'nın çıkarlarına zarar vereceğine inanmayın" dedi. Bakınız, bunu bir kere orada dinledim.

İkinci defa bundan bir ay önce Washington'da dinledim. Washington'da da Temsilciler Meclisi Dışışleri Komisyonu'nda Lantos'un yönettiği toplantıda gene bazı milletvekilleri "Türkiye birtakım yaptırımlar yapar, aman dikkat edin" dediler. Seffar denilen adam, Temsilciler Meclisi'ne getirilen bu karar tasarısının baş sunucularından birisi, Deveciyan'ın söylediklerini orada söyledi. "Esasen, Türkiye'nin bize karşı hiçbir şey yapabileceğini zannetmiyoruz, bunlar cesaret edemezler" dedi.

Bu böyle olunca, tabiatıyla Türkiye'nin bir şeyler yapması gerekiyor bu konularda; ölçülü olması lazım, caydırıcı gücünü yitirmemesi lazım. Herhangi bir şekilde onuru zedeletmemesi lazım ve bunlar gerekli. Bakınız, burada biz hep yanlış düşünüyöruz. Bu, Fransa'da oldu, Fransa'ya, Amerika'da oldu, Amerika'ya bunun arkasında kimler var? Bunun arkasında Ermenistan var. Eskiden Ermenistan'la diaspora ayrı ayrı şeylerdi. "Bunları diaspora yapıyöru" diyorduk, ama şimdi Ermenistan bağımsız bir devlet. Bütün bu hareketleri Ermeni büyükelçileri yönetiyor, orkestra şefi gibi ve diaspora onun sözünden kesinlikle çıkmıyor. Erivan'da diasporayla Ermenistan'ın çıkarlarını nasıl bağdaştıracakđı, nasıl beraber çalışacakları, her sene tespit ediliyor; bunu gazeteler de yazıyor, artık bunları biliyoruz.

O bakımdan, bunun arkasındaki esas fail Ermenistan'dır. Tabii, ben Sayın Çiçek'in söylediklerine çok değer veriyörum, söylediği doğrudur. Ermeni halkını da fazla gücendirmemek lazımdır. Zaten onun için biz sınırlarımızı kapattık. Boşu boşuna sınırları kapatmadık, ne zaman kapattık? Ermeniler Azerbaycan'a girdiler, Azerilerin topraklarını zaptettiler, Karabağ'ı yerleştiler, Azerbaycan'ın topraklarının yüzde 20'sini ellerinden aldılar, bütün Azeri nüfusunun yüzde 13'ü ortada kaldı, sefil bir şekilde bir milyon insan nereye gideceğini bilmiyor, zavallı onlar. Bu durum ortaya çıkınca, biz de sınırları kapattık. "Bakın, aklınızı başınıza alın, bu dönemde böyle şeyler yapamazsınız" dedik ve haklıydık ve haklıyız.

Bundan, bu tutumlarından vazgeçene kadar da Ermenilere sınırları açmayacağız, ama ona rağmen yine "Ermeni halkı mazlumdur, zarar görüyorlar!" diye bakın neler yapıyöruz? Her ay dört bin TIR kamyonu Türkiye'den kalkıyor, Gürcistan üzerinden Ermenileri beslemek için

oraya gıda maddeleri götürüyor. Tabii, bu ticaret; ticaret ama bunu yapmayabiliriz de, bunu yarıya da indirebiliriz.

Erivan'dan uçaklar kalkıyor ve her gün bu uçaklar İstanbul'a geliyor ve Erivan'daki insanlar, Ermeniler geliyorlar, buradan bavul ticareti yapıyorlar, gidiyorlar. Biz Ermenilere hudutta vize veriyoruz; biliyor musunuz? Bugün 70 bin kaçak Ermenistan vatandaşı Ermeni Türkiye'de çalışıyor. Eğer bilinirse siz, bir kaçak Türk işçisini Almanya'da bir gün tutabilir misiniz? Biz yasalarımızı dahi çiğniyoruz bu konuda. Onun için aklımızı biraz başımıza almamız lazım.

Bakın, aynı zamanda ne oldu? Ben size daha iyi anlatayım: Şimdi, bunlar hep tek taraflı olarak intikal ediyor sizlere. Onun için ben bunları anlatmayı bir görev biliyorum. Bundan iki ay önce Ermenistan'da parlamento seçimleri yaptılar. O zaman "AGİT" denilen teşkilat buraya gözlemci yolladı. Türkiye'den de sekiz gözlemci buraya gitti, ne yaptılar biliyor musunuz? Bize vize vermediler. Peki, ama bu Türkiye üzerinde bir tepki yaptı mı? Başka ülkede olsa neler olur, ben size söyleyeyim: Onları hem besliyoruz kendi elimizle, hem de AGİT dolayısıyla oraya sekiz Türk gözlemci parlamento seçimlerini incelemek için gidecek, onlar sizi sokmayacaklar. Akdamar Kilisesi'ni biz ne yaptık? İhya ettik, restore ettik, peki ne oldu? Onlar ne yapıyorlar? Onlar Erivan'daki camileri yıkıyorlar. Ne kadar Türk eseri varsa hepsini yok ediyorlar. Bunları görmezlikten gelebilir misiniz? Yani bu kadar hissiz olabilir misiniz? Demek ki, bu işlere şöyle bir geniş olarak bakacaksınız ve ona göre ne yapacaksınız yapacaksınız. Ermenistan'a bir şeyler yapmak lazım. Kaçak çalışan 70 bin Ermeni'nin 7 binini geri göndereceksiniz. "Arkadaş, aklını başına al" diyeceksin.

Ermeniler sanatkâr insanlar, buraya gelince kolay iş buluyorlar. Kuyumcu vesaire, esas itibariyle elleri böyle şeylere çok yatkındır. Ama bir ders, bir mesaj vereceksiniz. Onlara "eğer bana zarar verirsen, bak ben de sana zarar veririm. Dünyada her politikanın bir bedeli vardır. Sen Türkiye'ye sıfır bedelli politika uygulayamazsın" diyeceğiz.

En son bir cümle: Biliyor musunuz Avrupa Konseyi -ki Ermenistan da oraya dâhil- ısrarla "Ermenistan seçimlerinde, şu karaboya var ya, bunu kullanacaksınız" dedi. Avrupa Konseyi "Afganistan'da seçimlerde bu

kullanılıyor” dedi. Ermeniler kullanmadılar ve uyduruk bir seçim yaptılar. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Herhalde katılımcıların söylediklerine ilave edecek bir şey yok, her şey çok açık, yeter ki eşgüdümlü bir çalışmayı ortaya koyalım. Saatlerce bizi dinlediniz, şimdi 15 dakikayı aşmamak üzere sizlerden soru alacağız, sonra da toplantımızı kapatacağız. Buyurun efendim.

TALAT SARAL (Em. Maliye Müsteşarı)- Tarihe merakım ve dolayısıyla bazı yazılar yazmış olmam dolayısıyla sayın konuşmacıların geneline, ama özellikle Sayın Çiçek Hocaya bazı sorular sormak istiyorum.

Birincisi; konuşmasına başlarken, kendileri 1915 olaylarını kısaca özetlemeye çalıştılar. Tabii, bu konuda uzman oldukları için zaman darlığı dolayısıyla değinmemiş olabilirler. “Bize göre, kendi kaynaklarımıza göre olayları özetlemeye çalışacağım” dediler. Fakat, verdikleri rakamlar 650-700 bin civarında Ermeni tehcire tabii tutulmuş; “tehcir” kelimesinin karşılığını da sürgün olarak ifade ettiler. Bana göre zorunlu göç ve iskân olması lazım. Ayrıca, Amerikan kaynakları olarak söylediler. Benim bildiğim Türk Tarih Kurumu’nun ve Genelkurmay’ın son rakamlarına göre 1 milyon civarında söylediler. Doğru, orada da 987 bin yazıyor. Arkasından, 438 bin kişinin resmen tehcir dolayısıyla Osmanlı Devleti’nin olan vilayetlerine Musul, Suriye ve Halep vilayetlerine yerleştirildiği o rakam...

OTURUM BAŞKANI- Soru nedir? Soruyu alalım.

TALAT SARAL- O rakam, fakat 250-300 bin civarında kaybın olduğunu söyledi, ölmüş veya öldürülmüş. Bu rakam bizzat Amerika’nın Halep Konsolosu bile “500 bin civarına varmıştır, buralara yerleştirilmiştir” diyor. Soru olarak söylenen, yani “56 bin diye” yazıyor. Bizzat, Sayın Halaçoğlu’nun kitabında “56 bin kayıp vardır, bunun da 9-10 bin kişisi saldırılarda ölmüştür, gerisi hastalıklardan, açlık ve mevsim sorunları dolayısıyla hayatını kaybetmiştir” deniliyor. Bana göre 253 bin verilmesi son derece yanlıştır.

Bir ikinci önemli konu; bu konuda “1915 olayları” diye bahsediyoruz. Gerçi bir cümleyle bahsettiler. Daha önceki 45-50 yıllık mücadelelerinin sonucudur bu olaylar vesaire. Ama öncesini görmezsek, hele hele Amerika’da kabul edilen komite kararında ne diyor? “1915-23 döneminde yapılan olaylar, soykırım olayları” deniliyor. Yani, genç Cumhuriyete de olayı bulaştırma, soykırımı bulaştırma gayreti var. Bunun üzerinde özellikle durmamız; ve oysa “soykırım” dediğimiz olaylar tehcirin tamamlandığı 1915 Mayıs-1916 Kasım dönemindedir. Bu dönemde 1,5 senede tamamlandığı halde, 1923’e kadar nasıl taşınabiliyor, bu konuda bir çalışmaları var mı? Onu arz etmek istemişim. Teşekkür ederim.

Bu konuda iki yazım var, onu ayrıca sizlere takdim edeceğim efendim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederiz.

Prof. Dr. KEMAL ÇİÇEK- Kısaca cevap vereyim. Öncelikle tabii ben belki cümlelerimi doğru ifade edememiş olabilirim, ama “200-300 bin kayıp” dedim, yani öldürülmüş, katledilmiş anlamında söylemedim. Kayıp, yani nereye gittiğini bilemiyoruz. Mesela, Fiji Adaları’nda Ermeni çıkıyor, Paraguay’da Ermeni çıkıyor. Biz bunların hepsinin izini sürebilmiş değiliz, ama 1,700,000 nüfusu alırsanız Osmanlı İmparatorluğu’ndaki 1915 öncesindeki Ermeni nüfusunu, gidenleri, kalanları, geri dönenleri vesaire hesapladığımızda, yaklaşık 200-300 bin kişinin kayıp olduğunu, bakın öldürülmüş demiyorum, kayıp olduğunu tespit edebiliyoruz.

Sizin söylediğiniz rakamları ben de biliyorum, ama Yusuf Halaçoğlu’nun çalışması son zamanlarda yapılan çalışmalara göre çok eski bir çalışma. Dolayısıyla, 438, onun yaklaşık 8-9 sene önce yazdığı rakamdır. Bugün Osmanlı arşivlerinde yapılan tasnifler, Amerikan belgelerini verdim, Amerikan belgeleriyle Osmanlı belgelerinin bu konuda uyumlu olduğunu gösteriyor. Bana kalırsa Amerikan belgeleri de zaten rakamları Osmanlı Patrikhanesi’nden alıyor ve Osmanlı Patrikhanesi de Osmanlı istatistiklerine dayanıyor; zaten Osmanlı istatistikleri de aslında bir Ermeni direktörün başkanlığında tutuluyor; dolayısıyla bunlarda bir mutabakat vardır. Onu da ifade edeyim.

Ermeniler bunu tasarıda 1923'e kadar çektiler ve özellikle de bu 2007'deki tasarıda, 2001'deki tasarıdan farklı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin de doğrudan sorumlu olduğunu düzenleyen maddeyi getirdiler veya şöyle üstü kapalı getirdiler. Öncekinde, "Soykırımdan Osmanlı İmparatorluğu ve İttihat ve Terakki sorumludur" diyordu. Şimdi, o maddeyi kaldırdılar, otomatikman Türkiye Cumhuriyeti de sorumlu oldu. Bunu bilinçli yaptılar, çünkü Ermeniler artık Türkiye'nin ortaya koyduğu gerçekler karşısında 1,5 veya 1 milyon Ermeni'nin öldürüldüğü tezinin tartışılabilir olduğunu anladılar. Onun için bu Kurtuluş Savaşı sırasında Türk-Ermeni çatışması sonucu ölenleri de bu rakama dâhil etmeye başladılar. Bunu tabii, sadece uzmanlar bazında değerlendirdiğimiz için, bu konuya üçüncü gözle bakan diğer insanlar bu farkları anlayamıyorlar, ama böyle bir şey var.

Ne kadar Ermeni öldürüldü? Hâlâ tartışmalıdır, ben basına falan verdiğim demeçlerde bana göre doğrudan, yani katliamla ölen Ermeni sayısı 15 bini geçmemektedir, doğrudan ama dolaylı olarak salgın hastalıkları falan katarsanız sayı artabilir, ama salgın hastalıklardan ne kadar Ermeni öldüğü belli değildir. Bu 70 bine kadar, hatta 170 bine kadar çıkartılabiliyor, ama bunu kesin olarak tespit etmek mümkün değil, onun için kayıp diyoruz. Çünkü Ermeniler çok değişik yerlerde bulunuyorlar, Estonya'ya, Baltık ülkelerine bile gitmişler; bende böyle istatistikler var. Ermenilerin gittiği bazı yerler çok enteresandır. Mesela bazı parlamenterlerimiz "Efendim, Polonya'da Ermeni yok ki, niye Polonya yasayı kabul etti?" diyor. Halbuki Polonya'da 96 bin Ermeni vardır, bu ciddi bir rakamdır ve bunlar kalifiye Ermenilerdir, bizim işçi sınıfı gibi değildir. Yani siyasi gücü olan, ekonomik gücü olanlardır. Şimdilik sorunuza böyle cevap verebiliyorum.

SALONDAN- Saygılar sunuyorum. Sorum Sayın Şükrü Elekdağ Beyefendiye. Ermeni tasarısı konusunda sekiz eski dışişleri bakanı ve üç eski savunma bakanının mektuplarının etkili olduğunu ifade ettiniz, bu çok önemli bir tespit. Sorum; bu mektupları ABD yetkilileri kendi istedikleri için mi, yoksa Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin baskısıyla mı yaptılar? Bir diğer sorum; bu mektupları PKK terörü için de istersek yapabilirler mi? Bir tespitimi ve üzüntümü belirtmek istiyorum: ASAM'daki görevli Sayın Büyükelçim şu ifadeyi kullandılar: "Aman bu yaptırımlar ülkelerarasında bunalıma yol açmasın" dediler.

Sayın Büyükelçim; her konuda biz böyle düşünüyoruz. Bırakın, ABD veya Fransa biraz da Türkiye'yi düşünsünler, Türkiye'yi küstürmeyelim desinler. Hep savunmada kalıyoruz, burada üzüntümü belirtiyorum, teşekkür ederim efendim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Elekdağ; buyurun efendim.

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ- Ben teşekkür ediyorum.

Evet, efendim, benim yapmış olduğum değerlendirmeye göre bu mektupların Temsilciler Meclisi'ne ve Temsilciler Meclisi Başkanına gönderilmesi, oradaki Amerikalı milletvekilleri için siyasi bir risk ortaya çıkarmıştır ve bu nedenle Ermeni soykırım tasarsına verdikleri desteği geri çekmişlerdir, bu birincisi.

İkinci soruya gelince... Amerika bunu yaptı, bunu yaparken kendi arzusuyla mı yaptı? Türkiye'nin baskısıyla mı yaptı? Esasında her iki etken de geçerli. Bir kere, devamlı olarak Türkiye tarafından icra edilen bir baskı mevcut. Biz Türk milletvekilleri olarak Washington'a gidiyoruz, orada çeşitli forumlarda, gazetecilerle, politikacılarla, iş adamlarıyla konuşuyoruz. Düşünce kuruluşlarında konferanslar veriyoruz. ABD'nin tutumunun ne kadar yanlış olduğunu, ABD Kongresi'nin tarihi olaylar hakkında hüküm vermesinin saçmalığını, bir NATO müttefikine karşı yapılan bu hasmane hareketin Amerika'nın çıkarlarına vereceği zararları belirtiyoruz... Konunun hukuksal yönünü irdeliyor ve bu açıdan 1915 olaylarının keskinlikle bir soykırımı olarak tanımlanamayacağını izah ediyoruz. ABD'nin Irak'taki askerinin lojistik ikmalini Türkiye üzerinden İncirlik'i ve Habur kapısını kullanarak yaptığını ve Türkiye üzerinden yapılan bu ikmal faaliyetinin ABD'nin ihtiyaçlarının % 80'ini karşıladığını açıklıyoruz.. Bu arada münasip bir lisanla da, tasarının geçmesi halinde Türkiye'de patlak verecek halk tepkisinin hükümeti bu lojistik ikmal kolaylıklarını kısıtlamak zorunda bırakacağını söylüyoruz. Tabiatıyla bu çalışmaların bir etkisi oluyor. Amerikan basınında yazılar çıkıyor. Bu yazılarda, Kongre'nin tutumu sorgulanıyor. Amerika'nın Irak'ta gırtlığına kadar batağın içinde olduğu ve Türkiye'ye ihtiyacının bulunduğu bir dönemde ABD'nin Türk halkını karşısına almasının irrasyonel olduğu dile getiriliyor. Bunun yanında Türk hükümetinin de resmi girişimleri

var. Bütün bu faaliyet ve girişimler, Kongre'yi bir ölçüde etkiliyor. Tabiatıyla, ABD yönetimi de, PKK terörü ile mücadelede kendisinden beklenen desteği vermemesi nedeniyle Türkiye ile bozulan ilişkilerinin daha da kötüleşmemesi için, tasarının geçmesini önlemek için güçlü bir mücadele verdi ve etkin oldu.

Kanımcı Washington şu düşünce ile hareket etti: PKK konusunda Türkiye'ye gerekli yardımda bulunmadık ve onları hüsrana uğrattık, bundan dolayı da ilişkilerimiz dibe vurdu. Şu sırada PKK konusunda Türkiye'yi tam anlamıyla tatmin edecek durumda da değiliz. Böyle bir durumda, Ermeni tasarısı geçerse ilişkiler çok ağır yara alır ve ABD çıkarları bundan zarar görür. Bu bakımdan tasarının kabulünü önlemek için azami çaba göstermeliyiz

Üçüncü soru, yaptırımlar konusuna ilişkin... Türkiye'nin, muhakkak ki bu konuda duygusallıktan uzak soğukkanlı ve akılcı bir tutum içinde olması gerekiyor, ancak, kendisine her yapılanı sineye çeken ve bunlara mukabeleden aciz bir ülke olmadığını da ortaya koyması önem taşıyor. Bu bağlamda gözden kaçırılmaması gereken bir husus, Türkiye'nin soykırımıyla suçlanmasına yönelik faaliyetlerin arkasında Ermenistan hükümetinin olduğudur. Ermeni diasporası eskiden olduğu gibi Ermenistan'dan bağımsız faaliyet sürdürmüyor. O dönem geride kalmıştır. Şimdi Ermenistan'ın Büyükelçileri her buldukları ülkede diasporayı Türkiye aleyhindeki faaliyetlerinde örgütlemekte ve yönlendirmektedir. .

Bu bakımdan, Türkiye'nin Ermenistan'a karşı uygulayacağı yaptırımlarla Erivan'a, ABD Kongresi'nin soykırım kararını kabul etmesi halinde Ermenistan'ın çıkarlarının da bundan ciddi zarar göreceği yolunda bir mesaj vermesi zorunludur. Erivan bu şekilde baskı altına alınamadığı takdirde, Ermeni lobisinin ABD Kongresi'ni ve diğer parlamentoları Türkiye aleyhinde etkilemekten vazgeçmesi sağlanamaz. Dış politikada "göze göz, dişe diş" uygulaması geçerlidir. Bu imkândan yoksun olan her ülke kaybetmeye mahkûmdur.

AB ilerleme raporlarında sürekli olarak Türkiye'nin kapatmış olduğu Ermenistan sınırını açması ve bu ülkeyle ilişki kurması öneriliyor. Avrupa Parlamentosu milletvekilleriyle yaptığımız temaslarda

muhataplarımız bu önerilerini tekrarlıyorlar. Ama, Ermenistan'ın 1921 Kars ve Moskova Antlaşmalarıyla çizilmiş olan bu sınırları ve söz konusu anlaşmaları tanımadığını ve anayasasında Batı Ermenistan diye atıfta bulunulan Doğu Anadolu toprakları üzerinde hak iddiasında bulunduğunu bilmiyorlar.

Erivan'ın bu tutumunun yarattığı gerginlik ortamına rağmen Türkiye uzlaşma arayışlarını sürdürmüştür, ancak Ermenistan'ın Azerbaycan topraklarının %20'sini işgal etmesi üzerine Ankara bu yoldaki çabalarına son vermek durumunda kaldı. Ermenistan'ın saldırganlığı büyük bir insanlık faciasına yol açtı ve yersiz-yurtsuz kalan bir milyon Azeri kendi ülkelerinde göçmen durumuna düştü. Türk halkının yoğun tepkisine yol açan bu gelişme üzerine Türkiye, 1993'te Ermenistan'a sınır kapılarını, 1994'te de hava sahasını kapattı. Ancak, 1995'ten itibaren Türkiye, bu önlemleri yumuşatarak önce H-50 hava koridorunu açtı, sonra da Erivan-İstanbul, Erivan-Trabzon uçak seferlerine izin verdi. Halen sınır kapılarında Ermenistan vatandaşlarına Türkiye'ye giriş vizesi verilmektedir. Türkiye'de kaçak işçi olarak çalışan Ermenistan vatandaşlarının sayısı 70.000 civarındadır. Erivan-İstanbul arasında haftada yedi uçak seferinin gerçekleşmesi Ermeni yolcuların bavul ticareti yoluyla ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamaktadır. İki ülke arasında dolaylı yollardan yapılan ticaretin 200 milyon dolarlık bir hacme ulaştığı tahmin olunmaktadır. Bu ortamda, Ermenistan, Türkiye'nin sınır kapılarını kapatmış olmasının, ulaşım masraflarını arttırmak ve ihracatı üzerinde kısıtlayıcı etkiler yapmak suretiyle ekonomisine yılda 570-720 milyon dolar arasında zarar verdiğini ileri sürmekte ve sınırın açılmasını sürekli gündemde tutmaktadır. Ermenistan'ın, soykırımıyla suçladığı ve toprak bütünlüğünü tanımadığı bir ülkeden sınırlarını açması konusunda fütursuzca talepte bulunabilmesi çelişkili görünebilirse de, bu tutumun izahını Erivan'ın Türkiye'ye karşı "bedelsiz politika" uygulayabileceği yolundaki inancında aramak lazımdır.

Evet, komşumuz Ermenistan'ın yöneticileri, Türkiye'ye karşı her türlü melaneti yapabileceklerini, antlaşmalarla saptanan sınırlarımızı tanımayacaklarını, Türk tarihini karalayabileceklerini, Amerika ve Fransa gibi önemli devletlerle aramızı açabileceklerini, dış baskılarla Türkiye'ye her istediğini dayatabileceklerini ve Türkiye'nin acz içinde

buna razı olacağını, hiçbir karşılık veremeyeceğini düşünüyorlar. Yani Türkiye'ye karşı "sıfır bedelli" politika uygulanabileceği inancını taşıyorlar. Türkiye'nin, Erivan'ın bu inancını kökünden kırması zorunludur. Erivan Türkiye'ye verdiği zararın, kendine yarar değil zarar getirdiğini anlamadan Amerika'daki ve Fransa'daki lobisinin Türkiye aleyhtarını faaliyetlerini durdurmaz. Ankara'yı ciddiye almaz.

Bu bakımdan, Türkiye'nin Erivan'a somut sinyaller göndererek, Amerikan Kongresi'nden bundan sonra tasarımı geçirmek hususunda yapacağı girişimlerin Ermenistan için sakıncalı sonuçlar doğuracağını ortaya koyması zorunludur. Türkiye tarafından başvurulacak önlemlerin başında, Türkiye'de çalışan 70.000 kaçak Ermenistan vatandaşı işçinin kademeli şekilde ülkelerine gönderilmesi gelmektedir. Bu yolda alınacak bir karar esasen yaptırım sayılamaz. Çünkü yapılacak olan, hatalı olarak uygulanmasından sarfınazar edilen Türk yasalarının uygulanmasıdır. İlk defa gündeme getirdiğimizde, bazı köşe yazarları bu önerinin gayri-insani olduğunu yazdılar. Ancak, gayri-insanilik bunun neresinde? Biz Yunanistan gibi kaçak göçmenlerin deniz ortasına dökülmesini değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin yasalarının uygulanmasını öneriyoruz. Bu önerimizi de tüm Avrupa devletlerinin kaçak göçmenleri önleme konusunda en radikal ve acımasız önlemleri aldıkları bir sırada yapıyoruz. Erivan-İstanbul charter uçaklarının seferleri de ikiye indirilebilir. Sınırdaki vize verilmesi bir süre durdurulabilir. Türk hükümeti bunları yapmaktan korkarsa, çekinirse, o zaman, Ermenistan'ın Türkiye'ye karşı "sıfır bedelli" politika uygulamasını kabul etmiş olacaktır. Çaresiz ve miskin bir şekilde, küçücük Ermenistan'ın kedinin fareyle oynadığı gibi Türkiye'ye iradesini empoze etmesine göz yumacaktır.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

İşimiz zor, belki ABD bu salonu da dinliyor, neler konuştuğumuzu takip ediyordur. Sayın Lütem; size oradan bir soru vardı.

ÖMER ENGİN LÜTEM- Pek şaşırmadım, bu mülahazalar gene bizim duygusal patlamalarımız, sık sık karşılaşıyoruz. Sonra bu bir nevi bağcıyı dövmek; esas konu bağcıyı döversek, üzüm yiyemeyiz, benim söylemek istediğim çok açık. Bir kere ben çok şiddetli bir şekilde, karar alacaklara karşı yaptırım uygulanmasını savunuyorum. Bunu yaparken

“isyan görmeyelim, bunu yaparken ikili ilişkilerimizi mümkün olduğu kadar muhafaza etmemiz lazım” diyorum. Eğer, bunu yaparken, ikili ilişkilerimiz zarar görürse, o yaptırımın neticesi alınamaz. Kişileri kızdırırsanız, onlar size aldırılmaz. Bugüne kadar başımıza gelen de o, çok dikkatli davranmamız lazım. Diploması bu, hem yaptırım yapacaksınız, hem de mümkün olduğu kadar zarar görmemeye çalışacaksınız. “Ben yaptırım yaparım, zarar da görürüm.” Bu ne demek? Türk usulüdür, hayır Türk usulü değil, Şark usulü, bence doğrusu bu.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkür ederiz.

İki soru var. Önce Sayın Ahmet Zeki Bulunç’a söz vereceğim, sonra sizinle kapatıyorum. Ahmet Zeki Bey buyurun efendim, sadece sorunuzu rica edeyim.

AHMET ZEKİ BULUNÇ (Başkent Üniversitesi Öğretim Görevlisi)-

Az önce Hocamın Talat Beye verdiği yanıtta, Talat Beyin konuşmasında ortaya koyduğu bir nokta dikkatimi çekti; ben şu hususu değerlendirmek istediğim için söz aldım. O da şu: Anladığım kadarıyla kavramlarda ciddi bir tanımlama eksikliği var veya yanlış kullanımlar vardır. Biz Kıbrıs uyuşmazlığında kavram karışıklığını, kavramların yanlış kullanılmasının olumsuzluklarını yaşıyoruz. Kavramların yanlış kullanılmasının, kavram karışıklıklarının yarattığı yanlış, hatalı zeminlerin deneyimini yaşadık. Dolayısıyla, kavramlar kullanılırken özen gösterilmesini gerekli bir zorunluluk olarak görüyorum. Hatalı kavram kullanımı, savunduğumuz tezleri olumsuz yönde etkileyebilir, zayıflatabilir, yanlış çağrışımlar yapabilir. “Kayıp” Ermeniler, tehcir yerine sürgün vb kavramların burada kullanılmış olması gibi. Buradan hareketle, herhalde, ileriye yönelik yapılacak çalışmalarda kavram konusunda da bir çalışma yapılması, dil birliği sağlayacak, yani ortak kullanımı sağlayacak kavram tanımları yapılmalıdır. Kısaca ileriye dönük çalışmalarda kavram olgusunun da ortaya konulmasında yarar olduğu düşüncesindeyim. Bunu söylemek gereğini duydum. Çünkü “kayıp” kelimesi, eğer gerçekten tanıtılmalarda, tezlerimizin savunulmasında, gerçeklerin ortaya konulmasında veya çalışmalarda kullanılıyorsa, kanımca yanlış bir kelimedir. Ermenilerle ilgili “kayıp,” kelimesi daha çok “ölmüş ya da öldürülmüş ama bulunamamış” kişiler anlamını ifade etmektedir. Örnek olarak tehcir ve/veya göç yoluyla Osmanlı devleti sınırları dışına gitmiş,

gittikleri yerlerde yaşamış ancak nerelerde oldukları tespit edilememiş kişilerin kayıp olarak adlandırılması doğru değil. Soru üzerine yapılan açıklamada “kayıp” kelimesiyle ifade edilmek istenenin hayatta olan ancak nereye yerleştikleri bilinmeyenler olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, “sürgüne gönderilmiş kavramı veya zorunlu göç, tehcir” gibi kavramları dikkate aldığımızda, kayıp kavramı, gidenlerin yerlerinin tespit edilemediği, nerelere gittikleri anlamında kullanılıyorsa, onun ayrıca bir tanımlamasının yapılması gerekiyor diye düşünüyorum. Bu bakımdan, ileriye yönelik önlemler bağlamında bu gibi kavram konularının da dikkate alınmasında yararı olduğu düşüncesindedim. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sağ olun. Bir katkı oldu, son söz buyurun.

TARIK CELAL GÜVEN (Emekli Genel Müdür)- Efendim, zevkle, hayranlıkla dinlediğim Sayın Şükrü Elekdağ’a sorum: Yaptırım bağlamında acaba Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin mukabil bir karar alması mümkün değil mi? Nitekim Fransa’ya karşı Cezayir soykırımı şeklinde basında çok yazıldı, ama Meclisimiz böyle bir karar almadı.

İkinci sorum: Soykırım madem 1948 uluslararası anlaşmalardan sonraki olaylar için yürürlükte. O halde yakın zamanda Kıbrıs’ta bir doktorumuzun çocuklarının küvette boğazlandığı bir soykırım değil midir? Ermenistan’ın Karabağ bölgesinde yaptığı bir soykırım değil midir? Bugün, Amerika Birleşik Devletleri’nin Irak’ta yaptığı bir soykırım değil midir? Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Doğru, yanıt verecek misiniz Sayın Elekdağ?

ŞÜKRÜ ELEKDAĞ- Efendim, iltifatınıza teşekkür ederim.

TBMM Fransa’ya misilleme olarak Fransızların Cezayir’i işgal yıllarında bu ülke halkına yaptıkları vahşet, mezalim ve katliamları dikkate alarak bir yasa çıkarırsa bunun Fransa üzerinde bir etkisi olur mu? Soru bu... Buna vereceğim cevap, hiçbir etkisi olmayacağı şeklindedir. Çünkü bir kere Cezayir bu yolda bir iddiayı uluslararası platforma taşımış değil. Cezayir böyle bir iddiayı ağızda geveliyor ama, bunu ciddi bir isnat olarak ileri sürmüyor; böyle olunca buna Türkiye tarafından destek

verilmesinin bir anlamı olmayacaktır. Bir de, Türk parlamentosunun böyle bir karar alması, Türkiye'nin kendi prensiplerine karşı hareket etmesi, Türkiye'nin kendisiyle çelişkiye düşmesi olur. Çünkü Türkiye'nin tezi, soykırımın, keyfi olarak kullanılabilir bir terim olmadığı, uluslararası bir hukuk enstrümanı ile tanımlanması yapılmış bir suç olduğu ve parlamentolar tarafından değil, ancak yetkili mahkemeler tarafından saptanabilecek bir suç olduğudur.

Peki, Fransa'ya karşı yapılacak bir şey yok mu? Var... Bu da Fransa'ya, iddialarının hukuksal açıdan geçerli olup olmadığını saptamak için Uluslararası Adalet Divanı'na beraberce başvurmayı önermek. Bu konuya açıklık getirmek için önce bazı bilgiler sunmam gerekiyor. Sözünü ettiğim enstrüman, Birleşmiş Milletler bünyesinde üye devletlerin katkılarıyla iki yıl süren yoğun bir çalışma sonucunda oluşturulan ve 1948'de Genel Kurul'da oy birliği ile kabul edilen "Soykırımın Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi"dir. Bugün "Jus cogens" (uluslararası hukukun buyruk kuralı) gücünü kazanan, yani tüm devletler için vacibül-ifa nitelikte olan bu Sözleşme, soykırım suçunun gayet açık biçimde tarifini yapmakta, suçun oluşması için kanıtlanması gerekli maddi ve manevi unsurları ortaya koymakta, soykırım davalarına bakmakla yetkili mahkemeleri belirtmektedir.

Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi 1915 olaylarına uygulanabilir mi? Yani Osmanlı Devleti bu Sözleşme bağlamında yargılanabilir mi? Hayır yargılanamaz! Uluslararası ceza hukukunun temel bir ilkesi olan kanunilik ilkesi buna imkân vermiyor. Bilindiği üzere, hem ulusal hem de uluslararası ceza hukukunun temel bir kavramı olan kanunilik ilkesi "Kanunsuz suç olmaz, kanunsuz ceza olmaz" anlayışına dayanıyor ve ceza yasalarının makabline şamil olarak uygulanmasına imkân vermiyor. Kısacası, soykırım suçu dünyada ilk defa 1948'de Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi ile tanımlandığı cihetle, bu Sözleşme geriye dönük bir şekilde 1915 Ermeni olaylarına uygulanamıyor.

Peki, bir an için Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi'nin geriye dönük olarak uygulanabileceğini varsaysak, yetkili mahkeme nasıl bir karar verirdi? Bu soruya cevap vermek için Uluslararası Adalet Divanı'nın 26 Şubat 2007 tarihinde Bosna Hersek–Sırbistan davasında vermiş olduğu karara bir göz atalım. Bu karar devletlerin soykırımdan

sorumluluğu alanında milat oluşturan bir niteliğe sahiptir. Anılan karara göre, bir devlet, soykırımın vukuunun önlenmesi için sahip olduğu imkânları azami çaba göstererek ve iyi niyetle kullanmış, fakat buna rağmen başarılı olamamışsa, bu olaylar nedeniyle suçlu tutulamaz. Diğer taraftan, soykırım iddiasında bulunan tarafın iddiasını ispat için, failin gerekli önlemleri “azami dikkat ve itina” (due diligence) ile uygulamadığını ve suçu özel kasıtle (dolus specialis) işlediğini, “mutlak ve tartışılmaz” delillerle kanıtlanması zorunludur. Bu hususlar, Osmanlı devletinin soykırımı suçlanamayacağını kesin bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ayrıca, ister bireylerin, ister devletlerin soykırımı suçlanmaları sadece yetkili bir mahkeme kararıyla olabilmektedir. Soykırım Sözleşmesi'ne göre yetkili mahkemeler de, suçun işlendiği devletin yetkili mahkemesi, tarafların üzerinde mutabık kalacakları uluslararası ceza mahkemesi veya Uluslararası Adalet Divanı'dır.

Yetkili mahkemeler, Soykırım Sözleşmesi'nde öngörülen hükümler uyarınca soykırımın maddi ve manevi unsurlarının oluştuğuna kanaat getirdikten ve özel kastın hiçbir kuşkuya mahal vermeyecek şekilde mevcudiyetini saptadıktan sonra soykırım kararını verebilmektedir. Hal böyleyken Osmanlı devleti ve onun halefi Türkiye Cumhuriyeti, hiçbir yetkili mahkeme kararı olmadan, tamamen keyfi şekilde soykırım ile suçlanmakta, ulusal parlamentolar ile Avrupa Birliği Parlamentosu gibi uluslararası örgütler keyfi olarak ülkemizi suçlayıcı kararlar alabilmektedir. Yani Türkiye tam anlamıyla bir yargısız infazla karşı karşıyadır !

Şimdi en önemli noktaya geliyorum. Anımsanacağı üzere, Fransa parlamentosu, 29 Ocak 2001'de 1915 olaylarının soykırımı olduğuna ilişkin bir yasa kabul etmek suretiyle bu yargısız infazların en tipik bir örneğini vermiştir. Bu itibarla Türkiye tarafından yapılması gereken, Fransa'ya, söz konusu yasadaki iddialarını Soykırım Sözleşmesi'nin 9. maddesi uyarınca Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesini önermek olmalıdır. Divan'dan, (1) Soykırım Sözleşmesi uyarınca Fransız Parlamentosu'nun Osmanlı Devleti hakkında soykırım kararı alma yetkisine sahip olup olmadığı ve (2) 1915 olaylarının Soykırım Sözleşmesi'nin 2. maddesine göre soykırım olup olmadığı hakkında

karar vermesi istenecektir.

Yukarıdaki, izahatımız ışığında, Divan'ın, Fransa Parlamentosu'nu yetkisiz bulması kesindir. Diğer taraftan, kanunilik ilkesi nedeniyle de Divan, Soykırım Sözleşmesi'nin geriye dönük olarak işletilemeyeceğini açıklama durumundadır. Bunun anlamı da, 1915 olaylarının soykırım olarak nitelenmeyeceğidir. Divan'ın bu yolda bir karar vermesi durumunda, Ermenistan'ın soykırım iddiası temelinden çökecektir. Fransa'nın Divan'a ortak başvurudan kaçınması halinde ise – ki bu büyük bir olasılıktır - Ermeni tezinin uluslararası alanda Türk tezine karşı sahip olduğu siyasi ve moral üstünlüğe ağır bir darbe vurulmuş olacaktır. Bu gelişme, parlamentoların 1915 olayları hakkında soykırım kararı almalarını ve inkâr suçuyla vatandaşlarımızın mahkûm edilmelerini zorlaştıracak ve önleyecek bir etken oluşturacaktır.

Türkiye'nin, Ermeni meselesini yeni bir perspektif, örgütlenme ve dinamizmle ele alması zorunludur. Bunun ilk adımını, Fransa'ya yönelik önerdiğimiz girişim oluşturmalıdır. Uzun izahatımı sabırla dinlediniz teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, bütün katılımcılara soru ve katkılarıyla tartışmaya yardımcı olan sayın konuklara teşekkür ederek, ben son sözü Sayın Rektörümeye vermek istiyorum, buyurun efendim.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL- Sayın Başkan; teşekkür ederim. Panelistlere çok teşekkür ediyorum, siz konuklarımıza da çok teşekkür ediyorum. Saat 5 oluyor, hâlâ burada oturuyoruz.

Değerli konuklar; bu konular tartışıldığı zaman, ben hep şunu düşünürüm: Birinci Dünya Savaşı'nı masaya yatırıyoruz. Şu anda irdelediğimiz şey, Birinci Dünya Savaşı ve onun sonuçlarıdır. Eğer bunu kabul ediyorsak, o zaman o savaşa katılan bütün ülkelerin masaya yatırılması gerekmez mi? Eğer öyleyse, evet öyle yapacağız. Öyle yapmak zorundayız, eğer adil olmak isteniyorsa.

İkincisi; eğer biz Birinci Dünya Savaşı'nı sorguluyorsak, İkinci Dünya Savaşı'na ne demeli, onu kim sorgulayacak? Dahası, acaba Fransa'ya ne demeli? Bir buçuk milyon Cezayirli katlediliyor, ona ne yapılıyor, onun

hesabını kim verecek? Değerli konuklar tabii, biz bunları gündeme getirmezsek, sadece kendi kendimizi adeta müdafaa eder duruma düşersek, elbette biz bu konuları daha çok tartışırız.

Burada hep biz müdafaaada kalıyoruz. Bugün ne olursa olsun, benim üniversitemden hiçbir kimse resmi olarak Fransa'yla ilişkili bir faaliyette bulunamaz, ta ki, Fransa “hayır Türk Millet katil değildir, eğer onlar katilse, en az onlar kadar ben de katilim” diyecek. Değerli konuklar eğer biz bunu böyle yapmazsak, işte bugünkü tabloyla karşı karşıya kalıyoruz. Ne oluyor? Maalesef, bugün o Fransa'yla ticari ilişkilerimiz zirveye vuruyor. Biz böyle durduğumuz için ne oluyor? Fransa'nın geçmiş dönem cumhurbaşkanı Ermenistan'ı ziyaret ediyor ve oradaki Soykırım Anıtı'nın önünde saygı duruşunda bulunuyor. Başka daha ne yapacak değerli konuklar; acaba başka nasıl olacak?

Eğer, biz bugün reaksiyon göstermeyeceksek, savaş esnasındaki bir katliama karşı reaksiyon göstermeyeceksek, kendimizi katil olarak mı kabul edeceğiz. Evet biz kurum olarak görevimizi yapıyoruz; ben kurumumdan sorumluyum, ben kendimden sorumluyum. İnanıyorum ki, Türkiye Cumhuriyeti'nin her vatandaşı da bizim kadar hassasiyet gösterecek. Zaten, Sayın Lütem de söyledi, ne dedi? “Fransız Kültür Merkezi'ni kapatalım” dedi. Dolayısıyla, evet ses getirecek bir organizasyon yapmak zorundasınız. Bunu bir kere daha buradan ilan ediyorum. Hangi ülke bunu yaparsa, bu icraatlarımızı onlara karşı da yapacağız, bunu da buradan ilan ediyorum, herkes de bunu bu şekilde bilsin. Çünkü benim ülkem, benim ülkemin insanı başkalarını katleden, kasten öldüren bir ülke değildir; tam tersine zaten sayın panelistler de bunu söylediler.

Osmanlı İmparatorluğu'na ihanet edildi değerli konuklar. Osmanlı'nın orduları arkadan vuruldu, Osmanlı'nın orduları niye mağlup oldu, bunun hesabını soruyor muyuz? Acaba, soruyor muyuz? Anzaklar'ın Çanakkale Boğazı'nda ne işi vardı? Fransa'nın Adana'da ne işi vardı? İngiliz'lerin İstanbul'da ne işi vardı? Bunları masaya yatırıyor muyuz? Değerli konuklar bunların cevabını veriyor muyuz? Eğer bunların cevabını veremiyorsak, verdiremiyorsak, elbette bu insanlar size istedikleri her şeyi yaptırma cesaretini kendinde bulabilirler.

Bakınız, o gruptan, Harput'tan giden bir arkadaşın babası Suriye'ye gidiyor, orada okul kuruyor, oradan California'ya gidiyor. O arkadaşım dünya transplântasyonunun gelişmesinin temel taşlarından birisi. Uzun yıllar benimle ilişki kurmadı, sonra Dünya Organ Nakli Derneği'nin bir kongresinde, Arjantin'de yapılacak bir kongresinde ben Başkan olarak bulunuyordum, yanımda bu arkadaşım. Sonra, bu kongre Miami'ye alındı, o zaman rahmetli Sayın Başbakan Ecevit hastanede yattığı için ben o kongreye gidemedim, çok değerli arkadaşım Dr. Bilgin'i gönderdim. Onlar beraber o kongreyi yönettiler, ben de kongre düzenleyeceğim. Kesin kararlıyım, o arkadaşımı çağırmayacağım. Nevzat Bey bana "aman ne olur, bu arkadaşını muhakkak çağır, çünkü orada karşılaştığım manzara ve seninle ilgili söylemleri bir başkaydı" dedi. Ben ısrar ettim, o ısrar etti sonunda o kazandı çağırdım. Arkadaşım buraya geldi, kendisini havaalanından eşyle beraber aldım. Yolda gelirken bana "Hayatımda bir sürü insan çağırıldı, ama hiçbir kimse beni havaalanından alıp, karşılayıp, otelime götürmediler" dedi. O arkadaşım buraya geldi, onları misafir ettim, bugün o arkadaşım, hani o tehciye uğramış aileden gelen arkadaşım, Başkent Üniversitesi'nin uluslararası transplântasyonla ilgili bütün kongrelerinde, kurmuş olduğu stantlarda oturur, Türkiye Cumhuriyeti'nin adeta reklâmını yapar. Neden, çünkü buraya geldi, gördü anladı ki, Türkiye başka bir Türkiye.

Değerli konuklar; bunu niye söylüyorum? Eğer, benim ülkem üretken, Atatürk'ün söylediği gibi, her zaman buradan söylüyorum, asrın medeniyet düzeyini çok şükür yakaladı, onu da aşarsa, yani bir başka deyişle siz güçlü olursanız, hiç merak etmeyin, o zaman sizden rica ederler; o zaman siz, onları kapının arkasında bekletirsiniz, şimdi sizi kapının arkasında bekletiyorlar. Neden? Maalesef onlara o gücü biz verdik. Eğer, onlara o gücü vermek istemiyorsak, hafta yedi gün, gün 24 saat çalışalım.

Değerli konuklar; biz başka ne yaptık? Burada arkadaşlar söylediler 1-2 Kasım 2001 tarihinde "Kendi Kaynaklarından, Türkler ve Ermeniler" konulu bir sempozyum düzenlemeye karar verdik o zaman Sayın Loğoğlu Dışişleri Bakanlığı Müsteşarıydı, kendisinden rica ettim ve ben bir broşürü Türkçe, İngilizce ve Ermenice bastırdım (Yansı -2), Başkent Üniversitesi'nin Bütün Dünya Dergisi'nde de ilan ettirdim (Yansı 3-6). Kongreye gelecek olan kişilerin de biletlerini hazırlattım;

<p>SEMPOZYUM: KENDİ KAYNAKLARINDAN TÜRKLER VE ERMENİLER 1915-1920</p> <p>Başkent Üniversitesi, 19.01.2001 tarihinde almış olduğu Senato Kararı doğrultusunda, "Kendi Kaynaklarından Türkler ve Ermeniler 1915-1920" konulu sempozyum örgütleme kararı almıştır.</p> <p>Ermeni Soykırımı iddiası, özellikle eski sömürgeci geleneklerini korusun Batılı ülkelerin meclislerinde hızla karara ya da karar tasarıma dönüştürmekte ve biz Cumhuriyet kuşaklarına bedel ödeteceği dayatan bu çabalar, yoğun bir kampanya halinde sürdürülmektedir.</p> <p>Başkent Üniversitesi Senato Kararı'nda da vurgulandığı gibi, Türkler ve Ermeniler arasındaki sorunlar, Batılı ülkelerin dünyayı paylaşma savaşları ve planları içinde, Birinci Dünya Savaşı koşullarında yaşanmıştır.</p> <p>Başka zamanlarda birlikte yaşamaktan büyük bir zenginlik çıkararı, yaratıcı bir dayanışma ve dostluk ortaya koyan iki ulusun arasındaki barışçı gelenek, gerçeğin her yönüyle aydınlanmasıyla yeniden canlandırılabilir.</p> <p>Türkler ve Ermeniler arasındaki belli bir dönemde yaşanan sorunların bugüne etkilerinin ise, yine Türkler ve Ermeniler tarafından çözüleceğini düşünen Başkent Üniversitesi, Türk ulusuna Batılı ülkelere yakıştırılan "soykırım" karalamasına en iyi yanıtın, yine Türkler ve Ermeniler tarafından verileceği inancındadır.</p> <p>Üniversitemiz, bu amaçla, Türk ve Ermeni tarihçilerinin katılacağı bu sempozyumun adını, "Kendi Kaynaklarından Türkler ve Ermeniler 1915-1920" olarak kararlaştırılmış ve çalışmalarını başlatmıştır.</p> <p>Sempozyumun dili Türkçe, Ermenice ve İngilizce olacaktır.</p> <p>Sempozyum, Kasım 01-02.2001 tarihinde Ankara'da yapılacaktır.</p>	<p>ՊԱՇՏԵՍԻ ԱՅԿԱԼՍՏՈՒՄԸ (Baskent Universities)</p> <p>ԳԻՏԱԿՐԻՄԻՈՒԿ</p> <p>ԿՐԻՆԵՆ ԱՐԿԻՄԻՆԵՆ ԹԻՄՈՒՅԵՐԻ ԲԱՅԵՐԻ</p> <p>1915-1920</p> <p>Պաշտէսը հայաստանի ժողովուրդին կողմէ 19 Յունիսը 2001-ին ընդունած որոշումը կը շնորհակալ պիտի կազմակերպուի գիտաժողով, կը «Իրենց արքիւրդները բողոքեն եւ հարց 1915-1920» միջոց շնորհ:</p> <p>Հայաստան ժողովուրդին պատճառով արժանազատ որոշումներու եւ կամ բանաձեւերու կերտելու իր ստանդարտը Իրենց անպիսին զարթոյտիչական աստիճանները պարտ կրնան լայն յիշողութիւնով Կողմնակալութեամբ ծնունդ տալ: Եւ այս ժողովը, որովք մեզի հարցադրութեամբ մտնողներուն տարբեր կերպով արհարարութեամբ տակ դնել կ'ուզեն, կը շարունակեն որպէս ուժով արդէն յիշ:</p> <p>Ինչպէս կ'ընդգծէ Պաշտէսը հայաստանի ժողովուրդի որոշումը, բողոքներն ու հարցը իրենց միջոց պատահած դեպքերը արդար եւ կրնան ընդհանրական կողմէ աշխարհը ինչպէս միջոց, բաններու ուղղակիութեամբ եւ ծրարութեամբ մեծնորոշող մէջ: Ա՛յնչարտանարտի պատճառով զայնքան մտայնութեամբ տակ: Երկու ժողովուրդները տարբեր ժամանակներու ընթացքին յիմանաբար ապիկով կրնան մեծ խարտութեանը ստեղծել եւ ինչպէս ինքն արդէն զարթոյտիչական զգացումներով եւ բարեկամութեամբ յերկուսով մէջ: Կրնան երկու ժողովուրդները միջոց հարաբերական ամառներին միջոց արդէն է վերանորոգուցել ճշմարտութիւնը ի յայտ բերելով իր բողոք տեսանկյունով մէջ:</p> <p>Պաշտէսը հայաստանը, որ կը հարատւայ թէ՛ դարձեալ բողոքներն ու հարցը եւ որ կրնան լինելով զանգ, որովք շնորհակալ կը ընթացին բողոքներու եւ հարցերու միջոց պատահած հարցերու այսօրուան հետեւանքներուն մասին, կը հարատւայ մնալ ու կրնան ընդհանրական կողմէ բողոք ժողովուրդին ճակտին կ'այս դրուած «Երեսպագայութեամբ» արհաւիր դէմ իրենց լայնազոր պատասխանը կրնան տակ դնելով բողոքներն ու հարցը:</p> <p>Այս նպատակով է որ որոշում է բողոք եւ հարց պատճառներով մասնագիտութեամբ կազմակերպուած այս գիտաժողովը կ'ընդգծէ «Իրենց արքիւրդները բողոքեն եւ հարցը 1915-1920» անունով եւ անվերջապէս ճեմարանի արշաւանքներով:</p> <p>Գիտաժողովին կեդրոն պիտի ըլլայ Բիւրքինը, հարկերն ու անվերջապէս:</p> <p>Գիտաժողովը պիտի կազմակերպուի 1-2 Ապրիլին 2001-ին: Անգարայի մէջ:</p>	<p>SYMPOSIUM: TURKS AND ARMENIANS USING THEIR OWN RESOURCES 1915-1920</p> <p>Baskent University is organizing a symposium titled "Turks and Armenians Using Their Own Resources 1915-1920" as per the Senate's Resolution of January 19, 2001. The Armenian genocide claims have had significant impact on the bills and decrees of the governing bodies of many Western countries that maintain colonialist traditions. This intensive and biased campaign continues to have undue negative effects on the new generations of the Turkish Republic.</p> <p>As the Resolution of the Senate of Baskent University points out, the Turks and Armenians came into conflict over a number of issues during World War I, but the majority of these matters were tied to Western countries' challenges and plans for sharing the world. Prior to this time, Turkey and Armenia had prospered from collaborative efforts and demonstrated creative solidarity and friendship.</p> <p>The Senate's collective opinion is that these peaceful ties could be rebuilt if all the facts and issues surrounding this time of conflict were brought to light in a respectful and open forum. Baskent University believes that only Turks and Armenians themselves can give a clear and authentic response to Western countries' "genocide" claims against the Turkish Nation. Working together, Turks and Armenians have the power to solve the current consequences of issues that have arisen from this difficult period in our two nations' histories.</p> <p>It is in this spirit that the university has chosen the title "Turks and Armenians Using Their Own Resources 1915-1920," and has begun to arrange this important meeting. The symposium will take place in Ankara on November 1-2, 2001, and all lectures and discussions will be communicated in Turkish, Armenian, and English.</p>
--	--	--

Sayın Loğoğlu'na Şimdi de teşekkür ediyorum, talimat verdi, vizeleri de Moskova'da hazırlandı. Aralarından bir kişi "Ben Soykırım Enstitüsü müdürüyüm, eğer bu toplantıya soykırım müdürü olarak gelirim" dedi. Ben de o beyefendiye "size teşekkür ediyorum, sempozyumu iptal ettim. Ben sizi buraya davet ettim ki, geliniz o diasporayı falan bir kenara bırakın, eğer bazı problemlerimiz varsa, kendi aramızda oturalım, çözelim, ama ben bütün dünyaya bunu söyledim, ama siz burada bizim karşıma çıkma cesaretini göstermediniz, artık bundan sonraki problemler sizin probleminizdir, bizim problemimiz değildir" dedim. Değerli konuklar, bugün de buradan aynı Şeyi söylüyorum, bu problemler bizim problemimiz değerdir. BaŐkalarının tarihte ne yaptığı da bellidir. Ben Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırlarını ve toprak büyüklüğünü gösteren o haritayı (Yansı -1) size özellikle gösterdim, o topraklardan kala kala ancak bugünkü Türkiye Cumhuriyeti toprakları kaldı. Bu nedenle, Atatürk'e, arkadaşlarına ve aziz Őehitlerimize ben her zaman rahmet diliyorum, Őükranlarımı sunuyorum.

Katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar panelimizi kapatıyorum. Sizlere katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.